

LAOSEM, CESTOU NECESTOU

vyprávění o zemi bez silnic a slonovi, kterej nás neposlouchal

Zdeněk Pachman

**„Za tím pásem hor, kterej nad obzor stojí před náma jak zeď,
bude možná líp nebo pes tam chcíp? Nepovím ti zrovna teď.
Nepovím ti zrovna teď, to né. Ale neměj z dálky strach.
Beru flintu svou, kdyby náhodou na tebe snad někdo sáh.“**

L. Kučera (Hop trop)

„Kam bychom se mohli vydat?“ přemítal jsem, když už se mi nejméně postě opakoval stále stejný sen. Taková má noční můra. Ve snu si narychlo balím, protože musím běžet na autobus, na vlak, na letiště. Jenže pořád něco nemůžu najít, vlastně vše, co zrovna potřebuji, marně hledám. Pak nic neleze do batohu, naopak to z batohu vylézá ven. Batoh nejde zapnout, a zapomínám na důležité věci, pro které se furt vracím a nestíhám a nestíhám a, kurva, nestíhám. Probouzím se vždy unavený a našťvaný.

Když jsem se na sklonku roku 2009 vrátil z Indie, slíbil jsem Ničce a Štěpošovi, že na další cestu už se jistě vypravíme společně. Momentálních nápadů, kam se vydat do světa, jsem měl spoustu, jenže vzhledem k slibu, musel jsem si pořádně lámat hlavu, jaký cíl cesty nakonec zvolit. Nejenže bylo potřeba vzít v úvahu velice omezené finanční možnosti, ale i fakt, že Štěpánkovi bude teprve jedenáct let a Nička, jakmile zaslechne „vedro, chůze do kopce nebo hluboká voda“ začíná hystericky řvát.

Střední Amerika? Moc drahé. Malajsie? Příliš mokré. Barma? Příliš nebezpečné. Čína? Moc daleko. Tibet? Moc vysoko. Kuba? Vietnam? Babo rad'. Po urputném přemýšlení jsem nakonec navrhl variantu výpravy, kterou bychom si mohli všichni báječně užít, a kterou bychom měli, zvládnou bez větších útrap.

„Pojedeme do Thajska a do Laosu,“ oznámil jsem svůj verdikt a pak Ničku ujistil, že kopce v Laosu jsou malé a mírné, řeky mělké, lesy bez komárů a teploty příznivé. Štěpánka ujistil, že pojedeme na slonovi, probádáme prales a v moři chytíme žraloka za ploutev.

„Co vy na to?“ zeptal jsem se. Návrh byl jednohlasně schválen a přijat.

V půli roku 2012 jsme koupili letenky společnosti Turkish Airlines, Praha – Istanbul – Bangkok. Zdálo se, že náš odlet je odporně daleko, ale našťastí ta doba utekla, jak voda z cedníku, a den odletu, 24. února 2013, nečekaně zaťukal na dveře.

„Takže už zejtra, rodinko!“ nadšeně jsem jásal nad hromadami krámů, ležícími na podlaze. Přihodil jsem k zatím prázdným baťohům moskytiéry a začal kontrolovat směsici věcí. Snažil jsem se na nic nezapomenout. Mám spoustu času, tohle není ten zpropadený sen.

„Prášky na sračku?“

„Máme,“ potvrdila Nička.

„Hajzlpapír?“

„Jo, máme dvě role.“

„Stříbrnou lepenku?“

„Taky máme.“

„Baterku a švicárák?“

„Máme.“

Těchto pět věcí, je moje cestovatelská nezbytnost, vrchol žebříčku důležitosti, bez kterého to zkrátka nejde.

24. 2. 2013

Na Prahu padla pěkná porce sněhu. Mrzlo a jako obvykle, silničáři nestíhali. S jedním kolegou z práce jsem byl domluvený, že nás odveze na letiště Václava Havla a pak si nechá moje služební auto. Všechno bylo sbaleno. Byli jsme připraveni. Bohužel, zanedlouho se ukázalo, že ne úplně na vše.

Auto jsem hrnul závěje sněhu krokem. „Klid,“ říkal jsem si, „času dost.“

Nabral jsem kolegu a zjistil, že pro něj nemám doklady od vozu. No, dobře. Vrátil se pro ně domů. „Klid,“ říkal jsem si, „času dost.“ Při jakémkoliv pokusu přidat plyn, kola podkluzovala a času do odletu kvapem ubývalo. Konečně jsme zastavili před odletovkou. Zkontroloval jsem hodiny a uklidnil Ničku, která začínala být poněkud nervózní: „Klid, času máme dost.“ Našli jsme odbavovací přepážku, u které, krom nás, nikdo nestál. Dobrý, nebudeme čekat. Skočil jsem pro přepravní pytlíky na podezřelé suroviny, dotáhl řemení batohů a pak ještě odběhl se Štěpánem na záchod.

Chytl jsem zavazadla, že je hodím na pás, když v tom do mne Štěpoš šťouchl: „Tati, ta ženská odchází.“

Skutečně, paní z odbavovací přepážky se zvedla a proklouzla pasovkou do tranzitního prostoru. Rozběhl jsem se za ní, ale bez odbavení to do tranzitu nejde. Do odletu zbývá 59 minut. „Klid,“ říkal jsem si, „času dost.“ Běžel jsem k okénku Turkish Airlines. Protože tam žádný Turek nebyl, běžel jsem k okénku Menzies. „Dobrý den,“ poprosil jsem, „potřebujeme se odbavit a paní z odbavení právě odešla. Mohli byste jí zavolat zpátky?“

„S jakou letíte společností?“ zeptala se slečna z Menzies.

„Turkyšerlains.“

„Á, jé! Tak to je špatný. Nechci vás strašit, pane, ale Turci jsou na tohle děsný. Přesně hodinu před odletem, opravdu přesně, ukončí odbavení a potom už bez výjimky nikoho neodbaví. Včera tu s tím měla paní stejný problém, jako vy. Ale zkusím je zavolat.“ Slečna zvedla telefon a pak se pokusila přemluvit kohosi z Turkish Airlines, aby se slitoval a odbavil nás. Marná snaha. Turci byli neoblomní.

„Špatná zpráva, pane. Odmítají vás odbavit. Letadlo nejspíš poletí bez vás.“

Klid mne opustil. Nebyl jsem připravený na to, že naše dobrodružství vypukne, ještě než si sedneme do letadla.

„Tak to je v prdeli!“ zaklel jsem. „Co teď budeme dělat? Rychlým útokem dobít palubu letadla? Nahlásit bombu na palubě? Vrátit se domů a zítra jít do práce?“

Se svěšenou hlavou jsem Niče a Štěpošovi oznámil tu neblahou zprávu, že pokud chceme pokračovat v cestě, musíme koupit nové letenky do Bangkoku. Po krátké, psychicky náročné poradě bylo rozhodnuto. Poletíme stůj co stůj!

Zaplatil jsem tedy pětadvacet táců, které mi přivezla má sestra se švagrem. Když jsem platil za nové letenky, naše zmeškané letadlo teprve opouštělo startovací dráhu. Ovládl jsem vztek, polkl hořkou slinu a složil slib: „Přísahám, že na letiště budu jezdit včas. A už nikdy, opravdu nikdy víc, nepoletím s vámi, vy zatracení Turci!“

Záznamy z deníku:

25. 2. 2013

Z Prahy jsme odletěli v 18,30. Průser se zmeškaným odletem jsme si vygumovali z paměti. Nyní je něco před půlnocí a sedíme v Istanbulu. Čekáme na let do Bangkoku.

26. 2. 2013

Celkem v pohodě jsme přečkali noc. Krmili nás a napájeli. Každý měl k dispozici telku, zabudovanou do opěrky sousedního sedadla. V telce byl dostatek dobrých filmů. Koukal jsem se na indický akčník. Lahůdka! Jediné mínus letu byla fronta na hajzl. Letadlo klesá a musím vyrovnávat tlak.

Posunuli jsme se 11.000 kilometrů směrem do tepla a o pár hodin v čase. V Bangkoku bylo teprve pozdní odpoledne. Po příletu jsme popadli bagáž a na jezdícím chodníku se sunuli pryč z letiště.

„Ahó,“ oslovil mě mladý, vysoký kluk s vyholenou hlavou, a poloprázdným vojenským pytlím ležérně pověšeným přes rameno, „zaslechnul jsem, že mluvíte česky. Kampa máte namířeno?“

„Ahoj.“ odpověděl jsem na podrav. „Kam máme namířeno? No, my vlastně přesně nevíme.“ Týpek vypadal, jako správný vandrák. Na první pohled sympaťák.

„Míříme na sever. Chceme do Laosu. Do hor. Ale přesnej plán nemáme. Uvidíme, jak to půjde.“

„Já taky nemám plán. Rozhod jsem se na poslední chvíli. Měl sem dost toho stresu doma a tak jsem se sbalil a vypad. Mám dva měsíce volna a teď přemejšlim, co udělám. Nevadilo by, kdybych se k vám přidal?“

Otočil jsem se na Ničku a Štěpoše a zeptal se jich: „Co vy na to? Vezmem toho kluka do party?“

Nička nesnáší rychlá rozhodnutí, ale v tu chvíli udělala výjimku a souhlasně kývla. Štěpoš jen pokrčil rameny a tak jsem se obrátil zpět na vandráka a odpověděl mu: „Jo, v poho. Jestli chceš, pojed' s náma.“

Usmál se a očividně potěšený nám podával ruku: „Já jsem Pavel.“

Když jsme si v první směnárně měnili prachy, pozorně jsem si prohlížel ledvinku našeho nového parťáka. Bylo na ní vyšito logo firmy, pro kterou pracuji.

„Pavle, prosím tě, kdes to vzal?“

Pavel nezaměnitelným plzeňským dialektem stručně popsal, jak přišel ke své ledvince a já věděl, že naše setkání jistě nemůže být jen prostá náhoda. Pavel potvrdil, že je Plzeňák. Jeho otec pracuje pro naši firmu již několik let, jako právní poradce. Pavel byl dokonce s naší firmou na dovolené ve Vietnamu, na které se seznámil i s mým švagrem! Vole, na téhle cestě se fakt nudit nebudeme, pomyslel jsem si a plácl Pavla po rameni.

Z mezinárodního letiště Suvarnabhumi jsme odjeli městským rychlovlakem. Vlastně je to takové povrchové metro, kterým se za nepatrný peníz můžete vyhnout zdlouhavému cestování v městské zácpě. Za okny se míhala mozaika omšelých plechových hal, starých domů i moderních, skleněných budov, z které zářily zlaté špičky buddhistických chrámů. Po nových silnicích Bangkoku tekla několikaproudá řeka aut.

Záznamy z deníku:

Na přestupu poněkud bloudíme, ale přesto se na druhý konec Bangkoku dopravujeme v rekordním čase. Od stanice metra jsme k nádraží Hualamhong šli pěšky rozpálenou, zaprášenou ulicí. Vedro, jako v peci. Sundáváme nepotřebné svršky. Z pouličních stánků smrdí zkažené maso a hnijící ovoce.

Jsmo na starém nádraží Hualamphong. Lístek do Ayutthaye stál 15,- THB za osobu. (Kurz: 100 THB, thajských báthů, je asi 62,- korun. Nebo obráceně, jedna koruna je 1,6 THB.)

Bylo by dobré, dostat se do Ayutthaye ještě dnes. Vlak odjíždí v 18,20 místního času. Kupujeme si vodu a nějaké sladkosti. Nádražní hala je plná lidí. Z obří plazmy začala hrát thajská hymna a nádraží rázem ztichlo. Všichni se postavili do pozoru. Vstali jsme s ostatními a vzdáváme také hymně čest. Jen skupinka mnichů nevstala. Mniši mají jistá privilegia. Třeba v čekárně mají vyhrazené sedačky, na které jim nikdo nesmí sednout, to aby zůstali „čistí“.

Skoro prázdný courák jel do města Ayutthaya dvě hodiny. V těsné blízkosti tratě byly minibytečky. Obydlí tvoří jen dvě nebo tři stěny a střecha, takže do kvartýrů je krásně vidět. Obraz chudé thajské domácnosti: V bytečku je plotna, hrnec, televize a víc už nic. Mamča vaří a na zemi sedí kopa ušmudlaných dětí, upřeně zírající do telky.

Dlouhá cesta nás začíná zmáhat. Štěpán se složil na prázdnou sedačku a spí.

Naše první ubytování jsme hledali po tmě. Byli jsme všichni unavení a tak jsme skončili v prvním guest housu, který jsme našli kousek od nádraží. Pokoj s klimatizací stál 500,- THB. Překonali jsme chuť padnout hned do pelechů a v nedalekém baru ještě spláchli prach z jazyků. Bar byl vyzdobený vlaječkami. I českou tam měli. Třepotala se nám nad hlavou. Kolem slídili v odpadcích kočky bez ocasů, u světél se plazili gekoni, komáři nám začali sát krev a Pavlovi vlezl na tričko šváb.

Královské město Ayutthaya (Phra Nakhon)

Je to starobylé město, které v 17. století patřilo k největším na světě. Obývalo ho víc než milión Ayutthayanů. Roku 1767 do města vtrhli bojovníci z Barmy. Strhla se pranice a Barmánci zvítězili, roztavili zlaté sochy a Ayutthayu srovnali se zemí. Z velkolepých paláců zbyly trosky a měšťané se přesunuli na jih, aby založili Bangkok. Dnes se v Ayutthaya dál rozpadávají cihly a špičky věží se postupně kloní k zemi, jako záda staré báby. UNESCO se snaží ze všech sil, aby alespoň ty zbytky staré slávy ještě nějaký čas vydržely. Dnes tu žije 60 000 obyvatel, jejichž hlavním zdrojem příjmu jsou turisté, nepřetržitě prolézající ruiny.

Ayutthaya je jednou z největších turistických atrakcí Thajska. Mimo lezení po památkách nabízí i jiná turistická vyžití. Asi nejlákavější je možnost jízdy na slonech. Mimochodem až příliš trapně turistická. Můžete si půjčit kolo a jezdit od ruiny k ruině. Nebo si sednout do rikši a fotit tuhle ruinu, támhle ruinu, sochu Buddha nebo slona.

Záznamy z deníku:

27. 2. 2013

Předsezetí, že vstaneme brzy a půjdeme fotit svítání v ulicích, nevyšlo. Já vstal v jedenáct a zbytek party jsem musel vzbudit před dvanáctou, abychom stihli včas vyklidit pokoj a odevzdat klíč.

Zašel jsem na nádraží a koupil lístky do Chiang Mai. Odjezd dnes večer v 19,30.

Nakoupili jsme v samošce vodu a vydali se k přivozu. Za 4,- THB se vezeme přes řeku na druhý břeh. Otevřený dřevěný člun kormidluje převozník, kterému na koleni sedí mimino. Do středu „starého města“ pokračujeme rikšou. Vystoupili jsme u informačního centra... Přes kruháč šlape pět slonů.

Prohlídku památek jsme začali u sloních stájí. Slonivodi, kteří zrovna nevozili tůristy, seděli na hřbetech těch šedých obrů a pokuřovali. Nička se Štěpánem obdivovali přívěsky vyrobené z uražených sloních klů. Potom nakoupili dva koše okurek a nastrkali je slonům do chobotů. Vypravili jsme se skrz tržiště narvané suvenýry k chrámu „Wat Phra Si Sanphet“.

„Ach jo, přes tuhle bariéru krámů se jen tak lehce nedostanem,“ zakoulel jsem očima, když Nička začala počítat, kolik může utratit. Než jsme opustili hnízdo stánkařů, slunce se pořádně rozpálilo a bylo třeba hasit žízeň. Štěpán vítězoslavně držel v ruce perořízek a Blanka slona. Nakoupili jsme vodu a já Ničke za 10,-THB pořídil neforemný vějíř upletený z bambusu. Myslel jsem, že ho večer zahodí, ale Nička si vějíř tak oblíbila, že ho tahala celý měsíc a nakonec si ho přivezla až do Prahy.

Jedním ze suvenýrů, zakoupených v Ayutthaya, byl i zvláštní plod (Afzelia Xylocarpa Craib), takový ořech, tvrdší než kámen. Nestál skoro nic. Takové suvenýry mám nejrady.

Pavel, Nička a Štěpoš si sedli do stínu staré věže, zatímco já, protože jsem zvědavý, vylezl k vrcholku jedné stúpy (buddhistická sakrální stavba, sloužící pro uchování buddhistických relikvií). Do věže, z které opadávaly cihly, vedla malá chodbička. Před chodbičkou ležela miska, v které ležely mince a kus banánu. V chodbičce byla tma, jako v pytli a smrad, jako v pekle. Zápach tak čpěl, že mě začalo pálit v nose a musel jsem přivřít oči. Fuj, hnus! Tam se musím podívat! Opatrně jsem vlezl dovnitř. Občas jsem bleskl foťákem, abych viděl, kam šlapu. Zem byla vystlána netopýřími výkaly. Na konci chodby se prostor otevřel a já v záblescích fotoaparátu uviděl oltář, jehož vrchol končil někde ve špici věže stúpy. Taková věž ve věži. Celý vnitřní prostor věže byl obsypaný tisíci tělíčky netopýřů. Namířil jsem foťák do temnoty nad sebou a párkrát zmáčkl spoušť. Netopýři spustili poplach. Slyšel jsem jejich pištění a pleskot jejich křídel. Raději jsem rychle stúpu opustil a na čerstvém vzduchu se zhluboka nadechl. Síla!

Obcházeli jsme chrám za chrámem. Vedro bylo k padnutí. Lidé klečeli, modlili se, třepetali věšticími hůlkami, zapichovali vonné tyčinky do písku nebo jen obcházeli kolem stúp. Kolem poletovaly zlaté plátky, které se odlepují z pozlacených soch Buddha. Jedna 16 m vysoká socha je pozlacena 250 kg zlata! Ale největšími atrakcemi Ayutthayi je obří 42 metrů dlouhá socha ležícího Buddha a pak Buddhova hlava zarostlá do kořenů stromu. Vzhledem k tomu, že času rychle ubývalo, rozhodli jsme dojít jen k té slavné hlavě.

Tuhle věhlasnou hlavu nějaký raubíř kdysi Buddhovi urazil a kopl pod strom. Hlava Buddha, jehož Thajci bezmezně obdivují, bývala ukryta v zemi a obrůstala kořeny. Po mnoha letech, tak, jak roste strom, jehož kořeny ji pevně svírají, pozvedá se hlava do výše. Teď je deset čísel nad zemí, ale možná, že za pět set let se na nás bude dívat shůry.

Wat Phra Si Sanphet

Záznamy z deníku:

Návštěvy historického centra Ayutthaii jsem využil k výměně peněz. V klimatizované bance byla nádherná zima a čerstvá ledová voda zdarma. Za 500,- EUR máme 19.000,- THB. Další ceny: 0,5 l piva 60,-THB, oběd nudle 50,-THB, 0,5 l vody 10,-THB, lístky na vlak 2+1 Ayutthaya – Chiang Mai 2.300,-THB. Chytáme přihlouplého rikšáka a po jeho šestém ujištění, že nás veze k přivozu, nás zavezl na výletní loď. Nakonec jsme to přeci jen dali. Přepluli jsme zpět na druhý břeh, vzali batohy a nakoupili vodu na cestu.

Vlak měl zpoždění. Koupili jsme si podivnou rejži upečenou v kusu bambusu a trpělivě čekali. V půl desáté večer konečně vyjždíme. Večeře, kterou nabízeli ve vlaku, byla příliš drahá. Raději jsme snědli něco z vlastních zásob. Náš „Expres“ se řítí rychlostí nejméně 40 km za hodinu. Vlakový slouha nám ustlal lůžka a my, kolébáni pravidelným klepotem kol o spojky pražců, usnuli tvrdým spánkem.

28. 2. 2013

Vstali jsme poměrně brzo. Vlak neměnným tempem funěl pořád dál na sever. Krajina za špinavými okny vlaku se zdála opuštěná a žízňivá. Vypálená prázdná rýžová pole, několik krav a smečky psů. Na malých nádražích mne fascinovaly obrovské, několikametrové, zlatě orámované obrazy pana krále. „Budiž mu sláva!“ volají Thajci a zbožně se mu klaní. Pocta panovníkovi na každém nádraží, na každé křižovatce, na každém rohu. Na kopci jsem zahlédl obří Buddhovu hlavu. Fakt obrovskou.

Kolem desáté jsme přijeli do Chiang Mai.

netopyří v útrokách chrámu

Chiang Mai, růže severu

Jedno z nejhezčích měst Thajska, ležící na březích řeky Ping, je oblíbenou základnou cestovatelů. Krom návštěvníků žije ve městě zhruba 150 tisíc obyvatel mnoha etnických skupin. Pro tuto lidskou různorodost se také městu říká město dvanácti jazyků.

Z nádraží jsme dojeli červeným tuktukem do staré části města, obehnané vodním příkopem. V úzkých, malebných uličkách je řada možností, kde se ubytovat. Záleží na vašem vkusu a na obnosu ve vaší šrajtofli. Pavlovi se líbil pokoj ve starém dřevěném domě s pěknou zahradou. Celé tři dny, strávené ve městě jsme pak Pavla téměř neviděli. Trávil čas po svém. Přidal se k nám zase, až když jsme vyrazili do Laosu.

My si našli skromný nocleh jen o pár ulic dál, nedaleko tržiště. Cena pokoje s širokým dvoulůžkem, na které jsme se pohodlně vešli všichni tři, byla dvě stě padesát THB za noc. Vzhledem k ceně ubytování a pohodovému personálu doporučuji: Malakguesthouse@hotmail.com 25 Ratchavitee Rd., Soi 2.

Záznamy z deníku:

Jdeme se projít po okolí. Na tržnici smrdí maso. Na zahrádkách visí klece s ptáčky. V hezkém buddhistickém chrámu se ptáme mnicha: „Co znamená těch sedm soch a sedm misek s nápisy pondělí až neděle?“ Mnich krčí rameny. Neví. K obědu si dáváme rýži, k večeři kokos a banány. Je to tu „samej pitomej“ turista. Na přišerně pomalém internetu píšeme zprávu domů. Dá to práci, protože klávesnice má místo písmen jen thajské klikyháky. Na zítřek jsme vymysleli výlet za slony. Poprvé vidím mnišku. Má také vyholenou hlavu, ale hábit má bílý. Nička si k pouliční švadleně odnesla zašít díru na gatích. Do druhého dne prý budou jako nové. To jsem zvědav.

Pokaždé, když jsem zahlédl kolem procházejícího mnicha, oděného do oranžového prostěradla a pantoflí, se sluncem odrážejícím se mu od hladce vyholené temene hlavy, spokojeně jsem kývl na pozdrav. „Ani netušíš, mnichu, že vidět tě, kráčet kolem mne, je zhmotnění jedné z mých největších tužeb.“

V hluboké totalitě naší země, když jsem mohl cestovat jen po listech časopisů, byl každý obrázek mnicha, jenž jsem objevil, symbolem nedostupných, tajemných zemí, které, samo sebou, leží tak daleko za ostatnou hranicí, že není v lidských silách je spatřit na vlastní oči.

Pro Štěpána, který ve svých deseti letech viděl v televizi už nejméně třikrát tři tisíce dvě stě osmdesát pět filmů o šaolinských mniších, setkání s živým nefalšovaným mnichem zas takový zázrak nebyl.

Když jsme v Thajsku společně uviděli prvního mnicha, zase mi poklesla kolena a nadšeně jsem do Štěpána šťouchal: „Hele, hele, mnich!“ A on velice klidně odpověděl: „Jo, já vidím, tati. Stejně, jako na jútub.“

V Thajsku každý muž v určitém věku vstoupí do kláštera, oblékne mnišský šat a nějaký čas tráví tradičním životem mnichů. Dokonce i thajský král byl nějaký čas mnichem. Nováček se oddá modlitbám, učení a rozjímání nebo prostě jen poslušně plní povinnou funkci mnicha aniž by se snažil pochopit smysl Buddhismu. Zřekne se na čas světských radovánek a snaží se nemyslet na píčoviny. Ráno si vezme misku a v zástupu bratrů zajde pro příděl rýže, za který zaplatí jen požehnáním. Thajci vždy mnichy, své syny, ochotně a s úctou obdarují. Tato tradice dobrovolné mnišské služby mi připomíná vojenskou službu za komančů, do které jsme, chtě nechtě, museli nastoupit. Shovívavost občanů, s kterou na vojáčky hleděli, byla podobná thajskému přístupu k žebrajícím mnichům. Armádu složenou ze svých synů přece nemůže nikdo nenávidět. Já si z povinné služby v armádě bohužel příliš hodnotných dovedností nepřinesl. Thajci jsou na tom asi podstatně lépe. Věřím, že několik let v oranžovém rouchu naučí muže skromnosti a pokoře.

Důkaz o shovívavosti národa k synům, sloužícím dobrovolně či nedobrovolně své zemi, jsem pocítil ve svých devatenácti letech na vlastní kůži. Po měsíci útrap, kterému se říkalo přijímač, jsem byl vybrán k veledůležitému úkolu.

„Vojín Pachmááán! Ke mně!“ řval děsivým hlasem čerstvě povýšený major Halada.

Přiklusal jsem k tomu impozantnímu člověku, který dokonale připomínal oteklé, zpocené prase. Srazil jsem paty kanad, postavil se do pozoru a zsalutoval.

„Neumíte se zahlásit?“ řval major dál a kulatá čepice se mu svezla z širokého čela do týla.

„Soudruhu majore, vojín Pachman, přišel jsem na váš rozkaz,“ ocitoval jsem frázi z vojenského řádu, který měl být po čas služby červenou biblí každého správného vojáka, a se strachem přemýšlel, co asi ten divočák chce.

„No vidíte, že to de. Dejte si pohov. Poslyšte, Pachman,“ najednou Halada nezvykle ztišil hlas a nahnul ke mně svůj prasečí obličej, „vybrali sme vás k velice zodpovědnému úkolu. Dobře víte, že zejtra máme přísahu, a je dobrým zvykem, poděkovat nám, rodičům i vlasti za to, jak pěkně se o vás staráme.“ Halada se ke mně naklonil ještě o něco víc a začal mi důvěrně tykat: „Podivej, Pachman, si jedinej, kdo tady má maturitu. Tenhle politickej úkol nemůžu dát žádnýmu cikánovi, slovenský vopici, ani jinejm blbcům. Je to tu samej vidlák. Copa dělátéé? Japa se mátéé? Kudyma se tam dééé,“ zaparodoval major plzeňský dialekt a pak se tomu zachechtal tak hlasitě, až ze stromu spadlo pár listů.

„A co bych měl jako říkat?“

„Nebojte se, Pachman, mám to napsaný. Do zítřka se to naučíte, protože to musíte říkat z paměti. Budete stát před tribunou, já vás zavolám, vy napochodujete, zahlásíte se, dovolíte se něco říct, já vám to dovolím, no a pak řeknete tenhle text. A bacha,“ napřimil se, tvář mu potemněla a hlas se změnil do hrozivé podoby, „bude přítomen zástupce sovětské armády, tak ať to, kurva, neposerete, Pachman!“ Halada mi podal hustě popsaný lísteček a odvalil se pryč.

Na lístku bylo zhruba toto:

Vážení spoluobčané. Celý měsíc jsme se pilně učili a připravovali pro nastávající základní vojenskou službu v naší drahé, Československé armádě. Jako zástupce mých soudruhů vojínů, mám tu čest vám všem poděkovat. Jsme vděční našim velitelům, že nás vedou správným směrem k budování a obraně naší drahé socialistické vlasti. Děkujeme i našim rodičům za péči, která nás dovedla až do řad dělostřelecké brigády, kde chceme oddaně strážít výdobytky komunismu před agresí našich západních, kapitalistických nepřátel. Jsem nevýslovně šťastný, že mohu po boku svých soudruhů vojáků ležít kanóny a sloužit lidu.

„Ty vole, proč já?“ zoufal jsem si, „proč zrovna já mám dělat takovýho kretěna a recitovat veřejně slinty zelenejch mozků?“

Do večera jsem ten blábol už celkem obstojně uměl odříkat z paměti, ale v obavách, že bych mohl náhodou nějakou významnou pasáž z tak krásného textu vynechat a následně pocítit Haladovu zlobu, napsal jsem si raději ty hovadiny propiskou na dlaň. Pro jistotu.

Druhý den se v celých Dobřanech z tlampačů ozývaly vojenské pochody a výzva k účasti na slavnostní vojenské přísaze zelených bažantů. Propaganda zabrala a odpoledne se skutečně náměstí v Dobřanech zaplnilo nejen uniformovanou masou, ale i rodiči vojáků, žáky v pionýrských šátcích, mládeží, pracovníky JZD a sborem dobrovolných hasičů. Z otevřených oken okolních domů zvědavě vyhlížely na tu událost babky s polštářky pod lokty.

Nastoupili jsme v bezvadné formaci. Samopal na boku, ztažený opasek, na hlavě železný, těžký půlmeloun. Proběhla celá řada ruských, slovenských a ufonských projevů, které nikdo neposlouchal. Diváci si spolu povídali o psím počasí a očividně se nudili. I já se nudil, a když už projevy trvaly hodinu, pomyslel jsem si: „Je to dobrý, ty idioti na můj výstup zapomněli.“ Jenže, sotva ta myšlenka odlétla, ozval se z reprobedny hurónský hlas majora Halady: „A nyní za vojáky našeho přijímače vystoupí vojín Pachman.“

Spadla mi čelist a zkameněl jsem.

„Vole, Pachy“ strkal do mne ze zadu kamarád, „di, di, volaj tě gummy.“

Vypochodoval jsem tedy z řady a přilba mi na hlavě vesele poskakovala sem tam: „Bim, bam, bim, bam, rózňóvské hódiny, smutně bijú...“

Stoupal jsem po schodech na tribunu, odkud mne sledovala armádní elita. Stanul jsem před jedním Rusem, co měl na hrudi nejvíc medailí a roztřeseným hlasem špitl: „pane plukovníku, vojín Pachman, dovolte mi promluvit.“

„Móžno gavarít, saldat,“ odpověděla figura.

Šoupl jsem se k okraji tribuny a nosem štouchl do mikrofonu. Zelené šiky a davy civilistů připomínaly mysteriózní zahradu, nad kterou se rozhostilo nádherné ticho.

„Boží klid, který je škoda rušit,“ pomyslel jsem si. Mlčel jsem a díval se do zahrady. V tom nastalém tichu se najednou nad zahradu vznesl nezvykle hlasitý zvuk dechu a tlukot srdce. Co to je? Snad nějaká obluda letící nad střechami? Dech boží? Nebo jen podivný závan větru? Hovno. Stál jsem příliš těsně u mikrofonu. To se zvukaři fakt povedlo!

Zahrada se nervózně zavlnila, jako když foukne do lánu obilí.

„Proč, ten hoch nic neříká? Proč mlčí? Co se děje? Asi nějaká pocta. Minuta mlčení asi, nebo co?“

„Vážení občané,“ oslovil jsem náměstí a z repráků nepříjemně pískla zpětná vazba. No a pak jsem si uvědomil, že zbytek textu už nikdy z hlubin mé paměti nevylovím. Okno, jako hrom. Do prdele, to je trapas, uvědomil jsem si. Mám říct, že to prostě dál neumím? Mám se otočit a odejít do pryč? Ne, lepší bude skočit po hlavě z tribuny!

A zase bylo ticho. Lidí nechápavě kroutili hlavami a Halada začal vrčít. Pokusil jsem se uklidnit a najít řešení té neřešitelné situace. „Jé, vždyť to mám napsané na dlani!“ zajásala mi v mozku jiskřička naděje. „Jsem

zachráněnej!“ Zdvihl jsem ruku a otevřel dlaň. Několik vojáků začalo salutovat. A potom se naděje vypařila. Pot nervozity z nápisů na dlani udělal modrý mazanec.

„Vážení občané,“ řekl jsem podruhé, „my, vojáci ... mladí ... děkujeme.“ A víc nic jsem v hlavě nenašel. Vzdal jsem to. Staň se, co se má stát. Nikdo se vojákovi nesmál. Všechny tváře se na mne s mateřským pochopením dívaly: „Ten voják, on to asi zkazil, chudáček.“ Ozval se chabý potlesk.

Otočil jsem se k Haladovi: „Pane majore, skončil jsem.“

Halada, rudý jako Satan vypustil z nosu dým, z očí blesk a mezi zuby procedil: „To ste teda skončil.“

Záznamy z deníku:

Obešli jsme okolí. Skútry se nepřetržitě hemží sem a tam. Trhovci sklízeli zeleninu. Kolem dvacáté hodiny jsme vyšplhali na střechu našeho penzionu. Piji drahé pivo Čang. Vyhlížíme na ne příliš malebné okolí a přemýšlíme o tom, že to krásné Thajsko, o kterém mnoho lidí tak nadšeně vypráví, se před námi zatím kdesi ukrývá. Evropanky hulí mařenu, barman, francouz, nám dělá předražené kuřecí nugety, a bar vypadá tuctově a pražsky. Posloucháme džez, co sem nepatří. Nějraději bychom prchli někam, kde Thajci žijí opravdu po svém. Ach, jo.

1. 3. 2013

Vstáváme časně. V lidové žrádelně jsme posnídali rýži a vejčička a pak naskočili do transportu za slony. Vezi nás pickup s dřevěnými lavičkami na korbě. Opustili jsme město a kodrcali se do zarostlých kopců. Okolní příroda byla kouzelná. Voněla tisíce vůněmi rostlin a nádherně dobrodružně zněla křikem ptáků a bzukotem hmyzu. Asi za půl druhé hodiny jsme seskočili z vozu u malého domku, kolem kterého se poflakovalo několik sloních pubertáků. Začal náš „Mahout and elephant training“. (<http://www.chiangmaielephanttraining.com>) Energická instruktorka nás, a několik francouzských studentů s učiteli, vesele přivítala. Nafasovali jsme mahutské obleky z pevné látky a slovník mahutských povelů. Nejprve jsme poplácali sloníky, potřásli jim choboty a nakrmili je kousky cukrové třtiny, a pak začala výuka teorie.

Sung – Zvedni nohu

Pai – Jdi

How – Stůj

Toi – Zpět

Keh – Otoč se

Maplong – Lehni

Jalong – Skloň hlavu

Byl čas na praxi. Nabiti teoretickými znalostmi jsme se vyškrábali na tvrdý sloní hřbet, hrubý jako kmen starého dubu, a snažili se slony donutit k pořadovému cvičení. Nakláněli jsme se do všech stran a hulákali všechna ta divná slova: „Pai, pai, ty potvoro. Pai nebo nehraju!“

„Pobídku umocněte kusem třtiny,“ napovídala instruktorka.

Nefungovalo vůbec nic. Sloni nám chobotem obratně vylovili veškeré pamlsky z kapes a pak buď skálopevně stáli, nebo se nezadržitelně sunuli libovolným směrem. Jízda na koni není snadná, ovšem dá se časem zvládnout. Ale ovládnou jízdu na slonu, to je opravdu nadlidský úkol.

K obědu nám na speciálním keramickém topidle uvařili báječný oběd. Po obědě jsem se k odpočinku natáhl na trávu a jeden slon na mně předvedl sloní masáž. Šlapal mi na záda a naklepal mne chobotem, jako řízek. K nevíře, jak něžné nohy slon má. Masáž slon ukončil tak, že se chobotem přisál na můj obličej. Největší francouzák mého života. Mlask! Ostatním se to tak líbilo, že následovali mého odvážného konání a svěřili se postupně do péče sloního maséra všichni. Když se i Štěpoš, se svojí křehkou postavičkou, kroutil pod obřím

sloním chodidlem, byla ve mně malá dušička. A když mu po masáži dával slon pusinku, bál jsem se, že zmizí v chobotu, jako smetí ve vysavači.

Po obědě jsme se z výcvikového centra přemístili auty k jakémusi depu pro slony. Zde začala naše závěrečná zkouška – jízda bez sedla náročným horským terénem. Nafasovali jsme poháněcí hole ze třtiny, které nám ještě před startem sloni stačili vyrvat a sežrat.

Instruktorka se na mne otočila a řekla: „Jste tu největší, papá, tak pojedete na ní,“ a prstem ukázala na cestu, po které otrhaný, šlachovitý chlap vedl na provaze gigantickou slonici a slůňátko.

Vylezl jsem do výšin a přede mne posadili Štěpána. Kůže pode mnou byla drsná, jako šmirglpapír. Nohy jsem měl doširoka roztažené „alá Van Dame“ a do řiti se mi záryval ostrý sloní hřbet. Štěpoš balancoval na vrcholku sloní hlavy a zoufale se snažil něčeho chytit. Na hřbetě toho obra jsem se třásl strachy a Štěpán začal plakat.

„Tati, Ježíši, vždyť já spadnu!“

„Klid, to bude dobrý, a neříkej mi Ježíši,“ uklidňoval jsem ho. Ale dobrý to nebylo. Monstrum se hnulo a já začal plánovat, jakým způsobem si rozbijeme hubu. Jednou rukou jsem držel Štěpána za hadry, druhou jsem neúčinně hledal nějaké madlo a chodidla jsem bezvýznamně slonici mačkal za uši. Mimochodem uši té slonice byly na rozdíl od zbytku těla úžasně hebké.

Jak se dál vedlo ostatním v karavaně slonů, to netuším, protože naše obryně natáhla krok a během chvilky jsme měli před ostatními pořádný náskok. Cesta kopírovala vrstevnici vysoké hory. Zleva kamenná stěna, zprava strmá rokle, na jejíž dno jsem sotva dohlédl. V jedné zatáčce se slonice rozhodla urvat pár lupení ze stromu, který k naší smůle rostl na příliš nešikovném místě. Za pochoutkou se musela naše kráska naklonit a natáhnout nad hroznou propast. Nestačilo jí to, tak předníma nohama sestoupila z cesty na malý skalnatý výstupek a natáhla se znovu. Štěpán ječel a já kouřil očima neschopen slova. V tu chvíli se sloní hřbet a hlava sklopili, jak paluba potápějícího se Titaniku a hluboká rokle na nás otevřela tlamu. Je zle, tohle nezvládnou, pomyslel jsem si. Pevněji jsem sevřel Štěpánův kabátec, abych ho za něj mohl vyhodit na bezpečné místo a rozhlížel jsem se, které větve se zkusím chytit, až poletím dolů. Vtom někdo začal řvát a slonice zamávala ušima. To přibíhal její chovatel – mahut. Viděl tu šlamastiku a snažil se slonici přivolat. Mával rukama, hulákal, ale bez valného účinku. Slonice se natáhla nad propast ještě víc. Napnul jsem svaly, abych mohl Štěpána odhodit na cestu, když najednou sebou slonice cukla zpět, a ještě jednou. To přibíhající páníček vyndal z mošny prak, sbíral z cesty kameny a v běhu je páčil slonici do boku. Ten pašák střílel fakt dobře. „Pic, Pic!“ Kameny dopadaly na tlustokožce. „Pic!“

Slonice sebou znovu cukla a vyhoupla se zpátky na cestu. Víte, jak to vypadá, když slona chytne rapl? Je to děs, kolem lítají třísky a rozdrcené lidské mrtvoly. Naše slonice byla dost nasraná. Přišla o pamlsěk, dostala pár zásahů kamenem a navíc, co kdyby někdo trefil i její malé slůňátko, stále se jí motající pod ocasem? Zvedla chobot, doširoka roztáhla uši a ozvalo se zlověstné, temné mručení. Impozantní zvuk. Sice jsme nesletěli do propasti, ale teď z nás udělá ta velká matka placku.

Mahut k nám doběhl a řekl něco významného sloní řečí. Mlsné slonici zastrčil do chobotu úplatek a krvavé drama naštěstí rychle zažehnal. Uklidněná slonice se vydala dál a malý chlapík už raději klusal s námi.

Naše jízda pak vedla krkolomným srázem dolů k řece. Přestože byla pěšina ve skále určena spíše nadaným horolezcům, sloni ji se svými objemnými těly a divně platfusáckýma nohama zvládli na jedničku. Je až k nevíře, jak obratná zvířata sloni jsou. Jak měkce a tiše dovedou chodit i tak obtížným terénem, jakým je hrubá, členitá skála. Nička při sestupu k řece neudržela nervy ani slona na uzdě a zavolala na pomoc jednoho z mahutů, který hupsnul k ní, a jeli pak společně. Pro mne a Štěpána byl sestup po stezce již jen slabým odvárkem, oproti silnému kafi, které jsme si již užili. Na dně rokle jsme přebrodili řeku. U jedné krásné mělčiny se sloni svalili do vody a my jim drhli špinavé hřbety. Můj bolavý, odřený zadek ochlazený vodou jásal. Užili jsme si u koupání spoustu švandy. Sloni frkali a spokojeně bručeli, z chobotů stříkali vodu, plácali ušima a my, po pás ve vodě, byli zmáčení, ale spokojení, že jsme výcvik zdárně ukončili.

Z výcviku jsme jeli nejprve k jedné instruktorce domů. V její vesnici probíhaly oslavy desetiletého výročí vzniku místního buddhistického chrámu. Při té příležitosti každá rodina doma pořádá hostinu a právě na tu

jsme byli pozvaní. Pod podlahou domu, stojícího tradičně na kuřích nožkách, byl velký stůl. Přivítali nás rodiče a usadili nás. Dostali jsme pivo, colu, vodu, rybí polévku, zeleninu, ovoce, chipsy. V jedné míse byly bankovky – dobrovolné příspěvky na chrám. Taky jsme tam pár drobných hodili. I u oltáře bylo několik peněz nastrkaných mezi vonné tyčky. Z cédé přehrávače hrála thajská mjůzik a tatínek, hlava rodiny, pronášel modlitby a uvázel nám na zápěstí bílý provázek pro štěstí. Neměl by se sundávat dřív, než spadne z ruky sám. Štěpán ho měl na ruce téměř rok, ale pak, vzhledem k tomu, že ozdoba již značně smrděla, musel provázek rozvázat a sundat.

den se slony v horách u Chiang Mai

Navzdory značné únavě, odjeli jsme po návratu rikšou do centra Chiang Mai na věhlasné noční trhy. Na trzích byl mumraj. Proudly lidí se sunuly od trhovce k trhovci. K mání bylo vše, nač si vzpomenete. Cetky, hadry, elektronika, jídlo thajské, indické i arabské. V jedné ulici hlučela aréna thajského boxu. Dostali jsme leták s rozpisem zápasů. Že bychom se mrkli? Vstupné do arény bylo drahé. Navíc, když jsem prohlédl váhy bojovníků, usoudil jsem, že si raději dáme něco speciálního k jídlu. Nejsilnější bojovník vážil 49 kg včetně velkých trenek.

Courajíc tím mraveništěm, nakupovali jsme jídlo a suvenýry. Od staré babky, horalky v kroji, dřevěnou žabku, sošku slona, v obchodě pro thajské boxery zase Štěpán koupil zdobné náramky, co si dávají bojovníci nad bicepsy. Byly velké, tak je prodavačka na počkání rozpletla a upravila do správné velikosti. Taky jsme pořídili mast na komáří kousance. Štěpánovi totiž na noze zůstaly po komáří hostině nechutné oteklé, zarudlé fleky.

Na cestě jsme viděli typický příklad neomalenosti přiblblých západních turistů. Na vozovce ležel v bezvědomí krvácející mladý Thajec. Vedle něj ležel rozbitý skútr. Opodál stáli dva potetovaní výrostci

s nadupanou motorkou. Nezládli řízení a nabourali do thajského mladíka, který padl hlavou na obrubník a škaredě to odnesl. Velký hit je půjčit si motorku a lítat s ní po okolí. Že před tím na motorce turista nejezdil? Nevadí. Že nezná oficiální i neoficiální pravidla asijského provozu? Nevadí. Netuší, že se jezdí vlevo. A i kdyby, jezdit vlevo neumí. Neví, že se jezdí pomalu, protože není kam spěchat a proto se nepoužívají helmy. Vidí, že je provoz neskutečně hustá směska chodců, zvířat, motorových vozidel i primitivních neforemných povozů, tažených zvěří a myslí si, že to bude velká prdel a adrenalin, vožrat se, sednout na motorku a svištět tím davem hlava nehlava. Jak to dopadá? To jsme viděli na každém rohu. Bílé ksichty pokryté silničním lišejem. Bělochy s dolámanými a otlučenými těly, kteří pak ukazovali krev a strupy, jako velkou parádu. Nejraději bych všechna taková jelita vyhostil ze země a na rozloučenou nakopnul do prdele. Kolem jedenácté večer jsme seděli zase na terase penzionu Malak a kouřili banánové doutníky. Stěpánova pobodaná noha divně natékala a měl ji pekelně horkou, což mi vrývalo nemalé vrásky do čela. Rozhodli jsme se zůstat ve městě ještě jeden den. Do Laosu odjedeme až pozítří v 10,00 ráno. Cena dopravy z Chiang Mai na laoské hranice stála 400,- THB za osobu.

2. 3. 2013

Záznamy z deníku:

Štěpoš ještě tvrdě spí. Budím Ničku a jdeme pro spravené kalhoty. Spraveno super, cena 80,- THB. Pak si na trhu kupuji „špejli“ – grilovaný bůček na medu. Zatím největší lahůdka. Vidíme psy v klecích. Nička doufá, že je to prodejna mazlíčků, taková obdoba Zverimexu, já tvrdím, že je to masna – a psy spořádá k obědu lidská cháska. Trhovci nabízejí rozličné druhy ovoce a zeleniny, poskládané do krásně barevné mozaiky. Mnohé druhy plodů vidíme poprvé. Nejzajímavější jsou různé chlebovníky. Krom toho je v nabídce nudlová polévka balená do igelitového sáčku, vajíčka čerstvá i ta nahnílá – černá, rýže, klobásy, smažené kuřecí maso... V místních barech hrají muzikanti na kytary, a celkem dobře, řekl bych... Pavlovi jsem poslal e-mail, že ráno odjíždíme, ale myslím, že ho už nevidíme...

Pozoroval jsem Thajky. Jsou všeobecně půvabné. Mají drobné, štíhlé tělo, krásně snědou pleť. Černé vlasy a tmavá kukadla a jistě velice šikovné ruce. Není divu, že chlápci z Evropy jezdí za thajskými ženami užít si sexu a příjemné společnosti. Starší pánové, důchodci, se spokojeně procházejí ulicemi po boku s mladičkými, pohlednými thajkami. Ruku v ruce se svými milenkami, připadají si královsky a dívky doufají, že to nebude jen chvilkové povyražení pracháčů, ale že si je páni sbalí do kufru a odvezou domů. Většinou se chlápci na letišti s pronajatou společnicí rozloučí francouzákem a bankovkami, ale někdy mají holky štěstí. Viděl jsem smíšené, šťastné mladé páry s miminky v kočárku. Proč by ne? Opuštěný turista je okouzlen báječnou thajskou krasavicí. Umí se milovat, umí masírovat a vařit. Je hodná, jako dobrá víla. V Thajsku je stále teplo a slunečno. Jídla do sytosti. Kdo by odtud chtěl zpátky do vystresované Evropy? Kdo by opouštěl báječnou dívku? Snad jenom blázen!

Štěpoš se probudil s nohou nafouklou, jako balón. V okolí bodanců rudé a modré fleky. Sakra! Sotva se chudák vešel do boty. Jdeme na snídani. V tržnici jsme každý snědli mísu čerstvého ovoce s jogurtem. Štěpík, protože většinu ovoce neznal, opatrně vyžíral jen jahody a banán. Kupříkladu nějaký kousek, vyplivl a okomentoval: „Hmm. Divný. Chutná, jako smažený kiwi s příchutí nivy.“

Vypravili jsme se navštívit několik starých chrámů – watů. V Chiang Mai je jich 300! Všechny jsou si celkem podobné. Zdobené zlatem, barevnými sklíčky a veselými barvami. Po návštěvě třetího nám připadalo, že jsme opět v tom prvním. Jedno velké brdo. Bylo vedro k zalknutí a Štěpín se s bolavou nateklou nohou jen pomalu coural. Až najednou jsme zabočili do brány, za kterou byl prastarý chrám Wat Chiang Mun postavený v roce 1295 zakladatelem města. Od ostatních chrámů se výrazně lišil. Byl skutečně obrovský. Měl tvar čtyřboké pyramidy a na jeho vrcholku byla svatyně. Z každé strany vedly vzhůru ke svatyni schody

nebo jen zvláštní klouzačky. Ve svatyni seděli čtyři obrovští pozlacení Buddhové. „Pyramida“ byla zdobena nádhernými velikými slony z kamene. V areálu kolem bylo ještě několik menších chrámů postavených z rozpadajících se cihel, dřeva i nového zdiva. Odpočíváme. Štěpánovi chladíme otoky ledem. Noha nevypadá vůbec dobře. Zatím bez účinku jsme to ošetřovali mastí, co jsem koupil v lékárně. Když reakce na hmyzí bodnutí nezačne do tří dnů mizet, je potřeba vyhledat lékařskou pomoc. Hrozí otrava a jiné nepříjemné problémy. Zkoumal jsem starostlivě tmavé fleky na Štěpánově kůži a vymýšlel, co udělám zítra ráno, jestliže se stav nohy nezlepší.

Záznamy z deníku:

Pijeme kolu a fotíme babku, co z pytle vyndává nachytané ptáčky, strká je do klecí. Turisti si ptáčky kupují a vypouští je z klece na svobodu – buddhistický zvyk – a bába ptáčky zase časem pochyťá a prodá znova. Z ptáčků, které jí do večera v pytlí chcípnou stresem a vedrem si pak uvaří polévku...

Štěpán si koupil kouzelné magnetické kameny a nějaký amulet... Amulety jsou nedílnou součástí thajské kultury. Thajci věří v sílu amuletů víc než v sílu rozumu. Amulety se prodávají téměř na každém rohu. Existují speciální obchody, trhy jen s amulety, burzy pro sběratele amuletů. Můžete si koupit amulet za pár šupů, ale i za tisíce dolarů. Hliněné amulety (například miniobrázek Buddhy) visí na laciné šňůrce nebo mají stříbrnou ochranou schránku a visí na zlatém řetězu. Viděl jsem pošťáka, kterému na prsou viselo nejméně deset amuletů...

Dali jsme si v baru kafe. Štěpán chladí nohu v kýblu vody a dělá si úkoly z matiky. Nakupujeme v oblíbené samošce 7-Eleven. Je tam klímaška, čisto a nezkažené, levné potraviny. Kolem 19,00 si na silnici vedle řeky kupujeme omeletu plněnou osoleným banánem a zeleninou. Celkem dobré. U toho stánku s omeletami nás potkal Pavel. Hledal nás už u hotelu. Zítra ráno pojedje s námi na hranice. Bohužel musí jet v jiném autě, k nám už se nevejde. Nevadí, dál pocestujeme společně. Večer odpočíváme na terase našeho penzionu. Píšeme deníky. Francouz nám chystá jídlo. Zase tu čpí mařena. My taky vypouštíme kour, ale jen z eukalyptových doutníků.

3. 3. 2013

Ráno jsem marně dobýval lékárnou. Nenapadlo mě, že v neděli bude zavřeno. Štěpošova noha se nezlepšila. Otoky neopadaly a rozpálená noha měla nebezpečnou barvičku. Když otravu tělo nevstřebá ani třetí den, je třeba nasadit antibiotika. Musel jsem rychle vyřešit dilema. Buď zrušit odjezd do Laosu a zajít na nejbližší lékařské středisko nebo to risknout, pokračovat dál a ještě den počkat, zda si to noha nerozmyslí a nehodí se do cajku. Po krátké rodinné poradě volíme variantu pokračovat dál. Pohodlným, klimatizovaným autem odjíždíme směr Laos. Na jedné krátké zastávce u bufetu jsme si dali rýži a sehnal jsem pytel ledu. Když jsem obkládal otoky na Štěpánově noze, přišel za mnou neznámý muž a poradil mi, ať koupím na ty hmyzí kousance mast z místních bylin. Že ji mají v dolním regálu v obchůdku, u kterého jsme seděli. Poděkoval jsem a pro mast zašel. Stála v přepočtu deset korun a krásně smrděla. Napatlal jsem ji hned Štěpovi na nohu.

svoboda pro ptáčky

Cesta byla pohodlná. Jeli jsme po nových dvoupruhových silnicích, jejichž středové pásy Thajci zdobí milióny kvetoucích kytíček. Na další kratičké zastávce jsme navštívili chrám Wat Rong Khun. Škoda, že jsme neměli více času na prohlídku tohoto novodobého betonového skvostu, navrženého umělcem Chalermchaiem Kositpipatem. Toto jméno si zapamatujte a každý den ráno jej zkuste vyslovit. Komu se to bezchybně podaří, tomu pošlu za odměnu fidorku.

Vypadá nadpozemsky. Pohádkově. Jako ze šlehačky nebo jako ledové sídlo dědy Mrazíka. Celá velice členitá stavba, se všemi schodišti, věžičkami, soškami, zvonky, ozdůbkami, sračičkami je důsledně nabarvena na bílo. Bílá barva představuje čistotu a moudrost Buddha. Je to nezvykle krásné. V zahradě u bílého chrámu byla nevšední výzdoba. Na stromech visely hlavy filmových hrdinů. Hellboy, Batman, Fredy Krueger, Hellraiser. Pod stromy byl oltář s whisky a Predátor vylézající ze země. Na sloupcích vymezujících přilehlé parkoviště se šklebily červené lidské lebky. Krásné a zároveň úplně šílené místo!

Z Chiang Mai jsme vyjeli v půl jedenácté. Ve tři hodiny odpoledne byla laoská hranice na dohled. Stačilo přeskočit mohutný tok Mekongu.

Záznamy z deníku:

Hranice. U velkého, dřevěného penisu měníme THB za doláče. Vyplňujeme lejstra a opouštíme Thajsko. Malou loďkou přejíždíme na laoský břeh. Tam vyplňujeme víza. Stojí 31,- USD na osobu. Zamračený celní úředník poctivě zkoumal naše doklady a fotografie. Když zjistil, že Štěpán je chlapec, přestože má dlouhé holčičí vlasy a že se navíc narodil ve stejný den, jako já, začal se pobaveně usmívat, rychle orazítkoval doklady a popřál nám štěstí na cestách. Laosané milují děti. Na hranici měním 100,- EUR. Dostal jsem stoh bankovek. Asi 1.200.000,- kipů. Odmítám to počítat. Sláva, jsem milionář! Bohužel jen na chvíli. Kupujeme večeři, nějaké pití a lístky na autobus. Tisíce lítají z peněženky, jakoby měly křídla. Tak například malá plechovka LAOBEER stojí 7.000,- KIPů... Do zítřka zůstaneme na hranicích, tady v Huay Xai...

Huay Xai

Vstupní brána do Laosu Huay Xai je hlavním městem provincie Bokeo. Je to v podstatě ospalá díra významná jen celním úřadem. Leží na břehu majestátního toku řeky Mekong a na kopci nad její jedinou ulicí stojí chrám s nádherným výhledem na řeku a okolí. V sedm večer se zhaslo. Tma a ticho. Nádherný klid ideální pro relaxaci. Složili jsme batohy v nenápadném hotýlku. Pokoj byl levný, skromný, relativně čistý a dokonce s telkou! Štěpoš jásal. Vyšli jsme si na malou procházku tmavou ulicí. U malého obchodu se smíšeným zbožím prodával mladý kluk nezvyklým způsobem bagety. Volal na nás špatnou angličtinou: „Ahoj, jít sem, já mít úplně všechno tady.“ Nekecal. V shopu se v jedné nepřehledné hromadě válela past na krysy, mačeta, mléko, staré tričko s dírou, použité pečivo, staré noviny i odpadky a špína. Prima bordel. Protože mu fakt cizí jazyky nešly, vyndával kluk cedule udělané ze starých kartonů a nabídku podporoval speciální projekcí fixem nakreslených poutačů.

„Ahoj, vy číst, já přítel, objednat snídani. Nejlepší ve městě!“ Na důkaz toho, že má fakt vynikající bagety, vyndal jednu bagetu pokreslenou lihovkou. To mě dostalo. Objednal jsem bagetovou snídani. S Pavlem jsme pak objevili v sortimentu i barel do půlky naplněný jedovatými hady a doplněný jakýmsi chlastem.

„Dej nám ochutnat.“

„Nic, problem, jen moment.“ Kluk začal hledat, do čeho nám nalije tu jedovatou hrůzu. Pak mu svitlo. Odšrouboval z petek dobré vody dvě víčka. Ponořil je do barelu, až se hadi zavlnili a slavnostně nám panáky podal. Kopli jsme to do sebe, děj se vůle boží, a ono se nestalo nic. Žádná slepota, průjem, otrava. Ani jsme se neotřepali. Byla to celkem jemná pálenka.

„Vy mě nikdy nezapomenout,“ tvrdil chlapec audiovizuální metodou. A měl pravdu.

obchod v Huay Xai

Ještě chvíli jsme bloumali ulicí. Zdálo se mi, že Štěpán kulhá trochu míň. Dokonce i hnusná barva kůže nevypadala už tak nebezpečně. Že by mast z laoských bylin začala působit tak rychle? Doufal jsem v to.

Ráno se uvidí. Pod pouliční lampou plandala velká rudá vlajka a na ní srp a kladivo. Začalo pršet a byla legrace pozorovat speciální metodu jízdy na mopedu v dešti. Lidi si nasadili bundy zapínáním dozadu, tak, jako se navléká svěrací kazajka. Jednou rukou drželi nad sebou deštník a druhou drželi řídítka.

4. 3. 2013

Vstal jsem časně. Mírně přšelo, ale bylo teplo. Vyšlápl jsem si po dlouhém schodišti k chrámu nad městem. Byl to pro mne jeden z nejzajímavějších zážitků. Snad proto, že jsem šel sám a na cestě jsem nikoho nepotkal. Snad proto, že chrám byl na krásném místě nad řekou, stranou od komoušských vlajek a mopedů. Snad proto, že u chrámu se zastavil čas. Je dvacáté první století? Nebo jsem prošel časoprostorem o pár století zpět? Do ticha a mého rozjímání, jen občas rušeného ptačím zpěvem, se ozval dunivý zvuk bubnu. Mniši vstávali. Ještě napůl neoblečení pospíchali k ranní modlitbě. Když jsem se díval na mnichy, jak se myjí, oblékají roucha, čistí si misky, s kterými pak vyšlápou do ulic pro dary, uvědomoval jsem si, že pro takové okamžiky se vyplatí trmácet se lán světa a utrácet prachy za letenky.

Stál bych a užíval si tu atmosféru déle, ale Buddha mi poklepal na rameno a řekl: „Musíš dál, hochu. Běž vyzvednout ty objednaný bagety a pak vyžeň rodinu z pelechu, nebo ten odjezd v osm nestihnete.“

„Děkuju, Buddho, tak já teda jdu, ale nechce se mi, fakt.“

Záznamy z deníku:

Hodili jsme bágly na střechnu kodrcáku. Uvazoval je pomocník řidiče autobusu, jednoruký muž. Jeden z mnoha, kterým urvala ruku nějaká nevybuchlá bomba.

Pokaždé, když jsem viděl nějakého Laosana s utrženou končetinou, vzkypěla ve mně nesmírná zlost na parchanty, kterým nevdáí krutost války, a pro svůj zisk jsou ochotni páchat takové odpornosti, jako například vraždit nevinné děti.

V letech 1964 až 1973 se rozhodla Amerika pomoci vymýtit komunismus napříč Indočínou. V rámci této „pomoci“ shodily americké bombardéry na 260 miliónů bomb! Každých osm minut shazovala letadla na Laos bomby dvacet čtyři hodin denně po dobu devíti let! Odporný údaj. Nejdřív padaly obyčejné bomby, ale nadělaly málo škody. Tak se vymysleli bomby, které se nad zemí rozprskly na desítky menších bombiček. Tyhle bombičky velikosti a vzhledu žluťoučkému ovoce, kulaťoučké brambory či míčku na hraní potom padaly do hustě zarostlých lesních porostů a polí. Po dopadu do měkkého jich velké množství nevybuchlo. Bombičky se schovaly v trávě, pod zemí, v korunách stromů. Tyhle nástrahy trpělivě čekaly a čekají stále. Děti si hrají za domem: „Hele míček“, bum! Zemědělec kopne motykou, bum! Žena sbírá větve v lese, bum! Proto je v Laosu tolik zmrzačených. Vláda za podpory mezinárodních organizací se snaží průběžně obydlená i neobydlená území vyčistit, ale vzhledem k velice členitému terénu, zarostlému navíc hustou vegetací, je to komplikovaná a nákladná práce. Laos je čištěn metr po metru. I po tolika letech je stále nebezpečné pohybovat se na neprověřených, nevyčištěných stezkách. Jednou z organizací, která se snaží nějakým způsobem pomoci je firma www.article22.com, pro kterou laoští umělci vyrábí ze zneškodněných bomb kolekci šperků. Na trhu v Luang Prabang si Štěpán jeden přívěsek v podobě bomby, vyrobený v rámci projektu Article22 - the peaceBOMB, koupil.

Záznamy z deníku:

Postřehy z cesty. Nádherná divoká krajina. Vesnice poskládané z dřevěných chýší posazených na kůlech. Malá prasátka. Hubené vyběhané slepice s příliš dlouhýma nohama. Školy vypadají jako kravíny. Děti mají uniformy, krom malých mnišátek. Štěpoš si cestu v rozklepaném autobuse krátí tak, že trhá na kousky banánový listdo kterého měl zabalenou bagetu a motá provaz. Cesta je samá zákruta. Motor se přehřívá a řve na plné obrátky, přesto se do krpálu suneme hlemýždím tempem. Málem jsme přejeli vesničana. Ženský nosí děti zamotané do šátků. Nikde žádní turisté. Paráda!

Dojeli jsme do Luang Namtha, hlavního města stejnojmenné provincie. Vystoupili jsme na autobusovém nádraží a zjistili, že spoj jedoucí dále do hor, jede z druhého konce města. Nacpali jsme se tedy do první rikši, která nás převezla na druhé nádraží. Stihli jsme poslední spoj do Muang Sing. Dokonce zbyl čas na nudle v kelímku, zalité horkou vodou.

Lístek do dvanáctimístného tranzitu, v kterém běžně cestuje o pět lidí víc, stál 25.000,- KIP na osobu. Doufal jsem, že do cíle dojedeme ještě za světla. Cesta z Luang Namtha do Muang Sing měří 70 kiláků. Je to kousek. Dejme tomu slabá hodina jízdy, odhadoval jsem. Hned za městem, na příkré klikaté silnici, mne optimismus přešel. Bylo jasné, že to bude trvat o dost déle. Cestu lemovala stojící auta s uvařenými motory a já si přál neskončit mezi nimi. Náš řidič pravidelně doléval vodu do chladiče. Úzkou, hrbolatou cestou jsme se ploužili hlubokým kaňonem podél řeky maximální rychlostí 25 km/hod.

Záznamy z deníku:

Autobusák v Luang Namtha je vyzdoben telkou, zamčenou v zrelé kleci. Dávají historický kus, samozřejmě upravený cenzurou. V laosu je nemyslitelné v televizi spatřit pití alkoholu, kouření, krev ani hrot meče namířený na krk. Neuslyšíte prosté slovo. Neuvidíte smrt ani sex. Ani polibek ne. Všechny zcenzurované scény jsou vystřiženy nebo pečlivě rozmazány. Je to psina, koukat na známý akčňák, takhle pěkně upravený... Krom naší čtyřky široko daleko není bílá huba, takže se cítíme, jako slavné celebrity. Domorodci nás pečlivě okukují, ptají se, kdo jsme a kam a proč jedeme... Přeplněný tranzit se natřásá a kolena, která musím mít narvaná do sedadla přede mnou mě nepříjemně bolí.

Muang Sing

Tohle horské městečko ležící na překrásné náhorní plošině, od čínských hranic doslova coby kamenem dohodil, je obklopeno nádhernými zelenými dvoutisícovkami. Administrativním a ekonomické centrum pro široké okolí. Navíc se tu pro čínské fajnšmekry v bordelech nabízí nedospělá děvčátka a sehnat v Muang Sing drogy, zejména opium, není taky žádný problém. Myslím, že právě obchod s Opiem město neblaze proslavil. Co chvíli se to tady policie i armáda snaží dát do latě. Bezvýsledně. Horské kmene obývající tento kout země, si se svojí svébytnou kulturou a tradicemi žijí tvrdohlavě po svém.

Když jsme vystoupili v Muang Sing, obestoupil nás dav špinavých dětí a mladých pánů a zíral. Občas na nás někdo z davu ukázal prstem a smál se.

„Moc turistů asi nebude,“ prohodil jsem a zamával zíračům na pozdrav.

Začalo se stmívat. Vzduch byl chladný a svěží. Muang Sing je v podstatě vesnice s minimálním provozem. Tuhle mnich na kole, támhle paní hulí z roury opium, bába ve vyšívaném kroji kmene Akha nese pytel cetek, tady se plahočí hubený čokl a za ním vyklovává z cesty drobkou vychrtlá slepice. Poklidný život tu občas ruší jen opilí Číňané, přijíždějící si zapařit. Veškerý společenský život se tu odehrává na jediné rušné ulici. Zvedl jsem do bláta zašlapanou vojenskou čepici - Leninku s vyšitou rudou hvězdou nad kšiltem.

„Tak rodinko, já myslím, že to tady bude úplně skvělý“, a měl jsem pravdu.

Našli jsme si ubytování v novém pěkném hotelu stojícím na okraji rýžového pole. Janthimmaeng Guest House, tel.: 030 5110834. Pokoj stál 60.000,- KIP. K večeři jsme v malé restauraci pojedli nudle s vepřovým za 15.000,- KIP. Od horalek si koupil Štěpán pletený náramek za 2.000,- KIP a šátek vyšívaný hedvábím za 13.000,- KIP. Naše tři koruny odpovídají asi 1.000,- KIP.

Záznamy z deníku:

Čínský vliv se nedá přehlédnout. K večeři jsme dostali automaticky místo příboru hůlky... Atmosféra super! Ta úmorná cesta sem stála za to. Jsme v severním Laosu, sedíme na terase s královským výhledem na vyschlá rýžoviště a panorama hor. Trochu prší. Fouká to a chladný vzduch mi leze pod mikinu.

5. 3. 2013 – úterý

Budí mě kohout. Vstávám a jdu se podívat ven. Místní rozhlas vyhrává do pochodu a houfy lidí na skútrech frčí někam za prací. I mniši vyráží na žebrotu. Jedou na kolech, v jedné ruce misku v druhé řídítka. Dostal jsem chuť na čaj. Na ulici je několik snídajících skupinek, ale mám problém s tím, rozpoznat, co je soukromá snídaně před domem a co veřejná restaurace. Abych se vyhnul nějakým trapasům, kašlu na čaj a raději jdu zjistit informace o túře do hor. Dvoudenní cesta s průvodcem stojí v korunách 1.250,- na osobu. To máme 3.750,-. Je to dost, ale půjdeme. Budím ostatní. Nápad půjčit motorky a projet se po okolí jsme zavrhli. Zato cesta k horským kmenům je schválena. V agentuře vše domlouváme a platíme. Vyrazíme zítra v 9,00 hodin.

V Muang Sing každé ráno ožívá vyhlášený „ranní trh“, kam se sjíždí lidé z širokého okolí a kam jsme zamířili i my. Býval to slavný opiový trh, ale dnes tržnice trochu připomíná ty vietnamské, jak je známe z Čech. Seženete tady cokoli. Pantofle, co vypadají, jako počítačová klávesnice, živé úhoře, domácí pálenku, pečené krysy, vajíčka z kterých trčí napůl vyklubaná kuřata, koření, mačety, hodinky, vyšívané kroje horalů, smažené masové pochoutky, zkrátka všechno. Fascinovaly mě hromady bankovek, jen tak pohozené na pultě nebo pod sklem vitríny. Byly to milióny kipů. Na starých kartonech a igelitech položených na zemi se krčí stařeny nebo mladé holčičky a rovnají pestrobarevnou mozaiku z ovoce a zeleniny. V řadách zákazníků je vidět příslušnice jednotlivých horských kmenů, které hrdě nosí své tradiční kroje. Podle úboru lze horalky dobře identifikovat. Ty s černým turbanem na hlavě a červeným chlupatým límcem, to jsou ženy z kmene Yao (Mien) a pocházejí z Číny. Horalky z kmene Akha zase nosí kloboučky ozdobené stříbrnými kolečky vystřiženými z plechovek od kokakoly. Hmongové v 18. století utekli do laoských hor také z Číny. Jsou to dobří válečníci. Příslušnice kmene nosí pestrobarevné šátky a sukně. Bohužel obyvatelé těchto kmenů byli a jsou bráni jako nezvaní přistěhovalci, a ani dnes jejich děti, narozené již v Laosu či Thajsku, mají malou šanci získat občanství a žijí na výspě společnosti, často v chudobě a nouzi. Kmeny se nesmí stěhovat v rámci provincií a obživu si shání jen s obtížemi. Na černo loví zvěř v lesích, věnují se skromné zemědělské výrobě nebo slouží turistům, jako atrakce.

Pavel se neopatrně pokusil krojovanou horalku vyfotit. Žena se vztekala a pohrozila Pavlovi trsem banánů. Co kdyby jí fotka vzala duši?

Mezi feferonkami spinkají mimina, pokud zrovna nevisí mamince nebo babičce na zádech. Zabalit miminko nebo i většího caparta do deky a hodit si ho místo batohu na hřbet, je velice praktické. Dítě má velice omezený pohyb a ženě zůstávají volné ruce na práci. Dítě nejen, že je pod neustálým dozorem, ale je i velice spokojené. Nepřetržitý dotyk s opatrovnici vytváří pevné citové vazby. Děti se na zádech svých nosiček usmívají nebo šťastně spí. Myslím, že i anatomický vývoj a růst je v pořádku. Způsob vázání je lety ověřen a fixace dítěte je dokonalá. Kočárky jsme nikde v Laosu neviděli.

kuřák v Muang Sing

Obědval jsem na trhu. Poctivě uvařená nudlová polévka se zeleninou byla vynikající. Ostatní si dali jídlo v osvědčené restauraci nedaleko našeho hotelu. Pokrmy tam byly chutné a ještě byla v podniku možnost využít předpotopní internet. Během oběda se na nás vrhla parta horalek. Mají nádherně zdobené kroje a

ruce plné korálků, náramků, čepiček a jiných cetek pro turisty. Já je razantně odbyl s tím, že nic nechci. Takže jedinou obětí zůstal Štěpán, který se hrdě ujal obchodu a obratně smlouval ceny. „Hlavně nekupuj žádný drogy,“ varoval jsem ho.

bez kočárků

Po obědě jsme šli do nedaleké vesnice Thapao, patřící kmeni Tai Lue. Pouhých dvacet minut chůze mezi poli ležela malá osada na kůlech vyvýšených, dřevěných domků, v jejímž středu stál zděný buddhistický chrám. Krásná středověká vesnička. V chrámu si ukazovala skupinka mnichů pubertáků potetované svaly. Byl to zvláště vyzdobený chrám. Jeho zdi byly pomalovány morbidními výjevy z jakéhosi trestání hříšníků. Trestající četa mužů měla modré vlasy a špičaté, elfské uši. Tahle inkvizice brutálně mučila nahé ženy a muže. Trýznění byli svázaní a občas měli místo lidské hlavy prasečí a kravskou. Elfové lili ubožákům do krku rozžhavené železo, vráželi jim šípy do páteře, vyřezávali jim vnitřnosti z těla. No, úplný horor. Nikdy jsem nic podobného neviděl.

trh v Muang Sing

Procházeli jsme vesnicí. Na střechách se sušily feferonky, kolem poskakovala malá prasátka a slepice. Na zemi jsem našel vytržený list ze školního sešitu. Byl popsán laoským písmem, které vypadá takhle:

ມະນຸດທຸກຄົນເກີດມາມີກຽດສັກສີ/ສິດທິ/ເສຍຮິພາບແລະຄວາມສົມຜົນພາບເທົ່າ
ທຽມກັນ. ທຸກໆຄົນມີເຫດຜົນແລະຄວາມຄິດຄວາມເຫັນສ່ວນຕົວຂອງໄຜຂອງ

A pak tam byly zmaštěné příklady z matiky. Třeba $20 \times 5 = 25$ a podobné perly. No, jo. To známe. Žáci jsou na celém světě stejní. Schoval jsem si list do deníku.

Staříci, hlídající ratolesti, si nás pozorně prohlíželi a mávali nám přátelsky na pozdrav.

„Ničko, přestaň kroutit zadkem,“ šeptal jsem, „a koukni se na toho chlapa, tamhle u slepic. Zdá se mi, že má špičatý uši.“

Z terasy Janthimmaeng Guest Housu je romantický výhled na vyschlá rýžoviště, za kterými se k nebi zvedá zubatá hradba hor. Na kraji pole, hned vedle hotýlku, stojí bouda z bambusu a starých prken, nádherně dokreslující poetickou scenérii.

„Jdeme na kafe,“ zavelel jsem, zlákaný být té romantice blíže.

„A kam?“

„Do té hospody pod náma.“

„A jak víš, že je to hospoda?“ ptala se opatrně Nička.

„Ráno jsem se tam byl mrknout. Maj tam bar.“

Pavel řekl, že jde taky. Krčící se pod šňůrami rozvěšeného dámského prádélka, vylezli jsme po dřevěných schodech k baru a několik zvláště oblečených děvčat nám uvolnilo židle.

„Prosím čaj,“ houkl jsem vesele na bábu za pultem, která se šklebila, jako Belzebub.

„Všimnul jsem si, že v přízemí maj malý pokoje, v kterých ty holky bydlej. Divný pokoje. Maj tam na zemi jen matraci a pár hadrů,“ komentoval jsem a počítal mladé, nalíčené Laosanky, kterých kolem nás rychle přibývalo.

Bába nám přinesla čaj a propíchlá pohledem každého z nás. Blanku dvakrát.

„Copa tu dělá tolik holek?“ ptal se Pavel.

A najednou někdo u mě v hlavě rozsvítil. Poznání, že se člověk ocitl jinde, než kde si myslel, že je, může být radostné. Někdy taky šokující nebo třeba i bolestivé. Moje poznání, že nejsem v hospodě ale v bordelu, bylo naštěstí jen trapné. Co je to za bělocha? Nemorální podivín, co přišel do nevěstince s celou rodinou!

Nička se Štěpošem vzali nohy na ramena. Kopnul jsem do sebe rychle vařící čaj, zaplatil a s úklonou všem kurvičkám vyklidil i já rychle prostor. Pavel se pobaveně usmíval a plánoval, že večer si zajde ty místní krásky prohlédnout, ale raději bez nás.

Bankovky se v peněžence ztrácely, jako vločky v teplé dlani. Sednul jsem si a malinko podrobil analýze připravený rozpočet. Přemýšlel jsem, proč nesouhlasí žádné ceny, o kterých se zmiňuje průvodce půjčený od kamarádky. Ubytování, doprava, jídlo, v podstatě nesouhlasí nic. Zjistil jsem, že reálné ceny v Laosu jsou mnohonásobně vyšší a že moje kalkulace má pořádné trhliny.

„Jestli to nebude tím,“ povídá Nička, když viděla, jak se mračím a stále přepočítávám ubývající hromádku kipů, „že ten Lonely Planet, co do něj zíráš, je sedm let starej.“

„No jo, sakra. To jsem přehlídnul.“ A bylo po záhadě.

Během posledních let ceny vesele rostly nejspíš proto, že po otevření hranic se do Laosu nahrnuli nejen turisté ale i kapitalistické obchodní praktiky. Komunistické pohodě prostě zvoní hrana. No, nic, přestože naší cestu provázely trable s financemi, netrápili jsme se tím.

Večer se v černočerném prostoru nad poli začalo vznášet hejno obřích světlušek. Domorodci vyrazili na lov žab a svítili si pod nohy čelovkama. Žáby řvaly hlasitě o pomoc. Zvuk tak silný, jakoby kvákaly do mikrofonů. Opravdu úchvatná žabí symfonie, které na světě není rovno.

6. 3. 2013

Záznamy z deníku:

Nička se Štěpánem jdou na lehko. Já a Pavel máme batohy. Přicházíme na stanoviště vyškolených průvodců. Mezi dveřmi základny Nička zdraví přítomné, pak obrací oči v sloup a bílá jak křída ztrácí vědomí. Naštěstí rychle reaguji a chytám jí těsně nad zemí. Pokládám jí hlavu na práh a nohy na batoh. Nízký tlak. To znám. Po pár vteřinách se Nička probírá z mdlob a ptá se co se děje. Říkám jí, že si neměla brát ty prášky na tlak. Horský vzduch dělá divy.

Štěpán a Pavel jsou v šoku. Chlapi v kanclu čumí s otevřenou hubou a průvodce s mačetou u pasu říká, že na dva dny do divočiny s takovou partou, zejména s tou omdlévající paní, nejde. Ujišťuji je, že Nička vypije kafe a bude v pohodě, a na důkaz toho se Nička zvedá a dělá, jakoby nic. Průvodce mi nevěří a zdrhá. Jeho práci naštěstí převzal Thong Khao, mladý kluk, pohodář každým coulem, který ve zdejším kraji vyrostl a v horách má spoustu přátel. Ptá se: „Bude O.K.“ a ukazuje na Blanku cucající kolu. „Jo, bude dobrá,“ potvrzuji a doufám, že jsem se nespletl s diagnózou.

Nafasovali jsme vodu a vyrážíme rikšou k úpatí vysokých kopců.

Thong Khao téměř neumí anglicky, ale vláčí s sebou odrbaný slovník, v němž stále listuje. Má na zádech malý batůžek, na hlavě slamák a u pasu pěknou mačetu. Když nelistuje ve slovníku, tak si pinzetou vytrhává řídké vousy. Je mu jednadvacet let. Přestože má na bosých nohou obuty hrůzné gumové odlitky,

připomínající kopačky, chodí velmi rychle. V batůžku nese do banánových listů zabalenou rýži a ovoce na cestu... Cena dvoudenního treku je 420.000,- kipů na osobu.

Vystoupili jsme v malé vesničce Hmongů. Zrovna kohosi pohřbívali v buddhistickém stylu. Bílé obleky, bílé šátky, bílá barva je spojena se smutečním obřadem, představuje čistotu Buddhova učení a přináší světlo, oproti té naší nechutně černé. Skrz pole mířila naše skupinka k jiné vesnici ležící na úpatí kopce. Cesta k osadě kmene Akha vedla rovinou. Poslední rovinou, po níž nás čekala už jenom lochnesská dráha, což jsem se snažil Niče zamlžit.

„No, Pachy, to jako v tom vedru polezem na ty kopce, jo? To nemyslíš vážně!“ supěla a nevěřičně koukala na zarostlé hory.

„Ne. Možná jen kousek. Spíš pudem mezi kopcema. Neboj.“

Ve vsi Akhanů mě napadlo, že jsme došli na konec světa a propadli se dějinami. Žádný asfalt, žádná auta, žádný hluk. Dřevěné domky mají stěny vyrobeny z propletených bambusů. Střechy z rákosí. Místo schůdků žebříčky z větví. Ohniště. Studna se starým vědrem. Nahatí prckové si hrají s malým prasátkem. Civilizace, jak ji známe z Evropy, naštěstí na tenhle kout země zapoměla.

Thong Khao měl v popisu práce, ukázat nám výtvarky socialistické vlády a tak nás zavedl do vesnické školy, která vypadala, jako kravín. Měla tři třídy plné dětí. V jedné třídě dokonce měli obstarožní lavice. Děti v ušmudlaných uniformách způsobně seděly a učily se, spokojené, že nemusí makat na poli. Ti nejmenší žáčkové nám dokonce zaspívali. Pak se účastníme hromadného očkování. Tři doktoři, kteří přijeli na mopedech, píchali dětem očkovací séra. Šlo jim to dobře, protože když jsme na pacienty namířili objektiv foťáku, přestali rvát a ztuhli v úžasu.

škola v horách

Cesta se změnila v úzkou pěšinku. V tenkou zarostlou zvířecí stezku vinoucí se kamsi vzhůru, po níž jsme zamířili dál. Byl zatracený hic. Pot proudem stékal po těle a páčil v očích. Zmáčené hadry se lepily na tělo.

Thong jde první. Za ním se střídá Štěpán a Pavel. Pak se sune Nička a já karavanu uzavírám. Po dvaceti metrech příkrého stoupání mezi kaučukovníky se Nička zastavila a zapotácela. Raději jsem ji podepřel.

Obrátila na mne rudý obličej: „Končím. Ten kopec je hrozně prudkej. Já tady končím. Fakt už nemůžu. A von jde tak rychle. Já takhle rychle jít nemůžu. Je to blázen. A já sem taky blázen, že jsem s vámi šla. Dál prostě nejdu!“

„To dáš, Ničko,“ uklidňoval jsem jí chlácholivým hlasem, „vždyť nikam nespěcháme. Pojd' klidně svým tempem. Odpočívej. Kluci na nás počkaj.“

Blanka se šnečím tempem vyvěkla o několik dalších metrů výš a opět zastavila. Když popadla dech, rezolutně prohlásila, že už jí nikdo dál nedostane. Ani náhodou!

„Zeptej se ho, jak ještě daleko? Jak dlouho?“ naléhala.

Pro Thong Khaa byly pojmy čas a vzdálenost pojmy neznámé nebo bezvýznamné. Na otázku „jak daleko“ mířil prstem k nebi a stále odpovídal jen: „Ap, ap, ap,“ (vzhůru, vzhůru, vzhůru). Na dotaz „jak dlouho“ odpovídal: „hodinu, dvě, tři, čtyři možná pět, podle toho, jak půjdeme rychle“.

„Co říkal? Co je to to Ap, ap, ap?“ chtěla vědět Nička.

„Že prej ještě chvílku nahoru.“

„To si dělá srandu! Ještě jednou řekne Ap a zabiju ho!“

Víte, jak to dopadlo? Po taktickém přesvědčování přece jen zase šla Blanka dál. Dokonce ušla delší kus cesty. A pak se zase zastavila, a znovu pokračovala vzhůru do hor. Zastávky dělala stále kratší a zklidňovala dech. Nakonec ten den, který zahájila mdlobou, šlapala Nička do příkrého krpálu ještě dalších šest hodin. Kalhoty rozervala tak dokonale, že je nespravila ani americká páska, a když přeskakovala potok, rozpadly se a musela je vyhodit. Zakopla a opřela se o pichlavý strom. Jeden deseticentimetrový, ostrý trn jí probodl dlaň a museli jsme důuru zastříkat tekutým obvazem. Spousta kilometrů obtížným terénem, navíc v dusném ovzduší pralesa. Obdivuhodný výkon pro netrénovaného člověka a já před výkonem mojí ženy smekám.

Jílovitá stezka vedla pod korunami mohutných listnáčů. Překonávali jsme zátarasy z klád, bránící divoké zvěři po stezkách migrovat do obydlených částí hor, mimo chráněné území. Thong udělal Ničce vějířek z palmového listu. Nad hlavami se mezi popínavými rostlinami houkali velcí pavouci. Pod nohama se hemžili zrzaví mravenci. Prý tu žijí i buvoli, opice a tygři. Na vrcholu jednoho kopce náš průvodce vyndal z batohu oběd. Kolem se slétali krásní motýli velikosti boeingů. Skoro jsme nejedli, zato Thong měl neuvěřitelný apetit. Tvrdil, že na tom místě, kde zrovna jíme, stála před dvěma lety vesnice. Ale nebyla zde voda, tak kmen přestěhoval vesnici dolů. Ukázal prstem do údolí: „Budeme tam dnes v noci spát.“

„No, to abychom sebou mrskli,“ podotkl jsem.

K vesnici kmene Akha, schované v údolí, ve stínu majestátních hor, jsme se pekelně utahaní došourali těsně před soumrakem. Thong představil malého, útlého náčelníka kmene, který nám ukázal chýši pro hosty. Stěny i podlaha jsou vyrobeny z naštipaných bambusů, spletených do pružných rohoží. Podlaha je průsvitná a nebezpečně se houpe. Uvnitř chýše je na udusané hlině ohniště, černý kotlík a konvice. Jinak v domě není už nic. Náčelník s Thongem nám připravili lože. Na podlahu, položili pár matrací a dek. Dokonce vytáhli moskytiéry. Pod podlahou funěla prasátka. Pomyslel jsem si, že jestli se propadnu, možná to nějaké prase odnese.

Záznamy z deníku:

Thong Khao, Štěpoš a já jsme se vykoukali v malé přehradě kousek za vesnicí. Voda byla čistá, chladná a osvěžující. Vesničané provádějí očistu uprostřed osady u pumpy, do které přitéká voda z přehrady. Veřejná pumpa je velkou chloubou obce a je u ní stále rušno. Děti se cákají v loužích, polonahé ženy perou prádlo a myjí nádobí... Obnažená dámská poprsí tu nikoho nepohoršují. Kmen je jedna velká rodina... V osadě se rychle roznesla zpráva, že dorazili cizinci. Do chýše za námi přichází dva mrňouskové a

rozdělávají oheň. Umí to dobře. Oheň nekouří. Pak náčelník donesl slepici. V kotli nad ohněm se vaří večeře. Budeme slavnostně hodovat s náčelníkem... Sedíme kolem jídla a náčelník pronáší modlitbu a slavnostní řeč... Vrháme se na jídlo stejně lačně, jako nenasytný Thong Khao. Je to výborné. Jistě nejlepší jídlo, jaké jsme dosud měli. Pijeme čaj a panáka domácí pálenky, co donesl náčelník. Nička se Štěpošem se snaží být společensky na výši, ale nejde to. Jsou tak unavení, že se v půli hostiny kácí na lůžka. Já a Pavel máme taky dost, ale statečně se držíme na nohou... Na vesnici se snesla tma. Absolutní tma. V obci jsou totiž jen dvě žárovky a ty zatím nesvítí. Agregát vyrábějící minimum proudu zatím mlčí. Vysvitla miliarda hvězd...

Thong Khao nám oznámil, že jsme pozváni k ukázce slavnostních tanců. Mladí tanečníci se připravují na pravidelný taneční festival horských kmenů That Xieng Tung Festival a to prý musíme vidět. Musíme jít. Bude tam celá vesnice. Kdybychom nešli, urazí se. Nička a Štěpán se jen s velkými obtížemi zvedli ze země a nazuli se do bot.

Uprostřed temné vesnice pod jedinou žárovkou již začínal nácvik. Mladá mohutná slečna učitelka rovnala řady tanečníků. Kluci a holky, měli krásně zdobené kroje. Opravdu celý kmen se zaujatě díval. Ženy měly na zádech spící miminka. Dospělí upravovali kroje tanečníků a dávali rady. Nebyl to pouhý nácvik, ale velice důležitá společenská událost, které jsme se mohli zúčastnit, jako výjimeční hosté. Čas plynul, a protože nikdo neměl hodinky, k čemu taky, jen naše znavená těla nám radila, abychom šli spát.

Stál jsem v hloučku veselých Akhanů. Paní přežvykující betel vedle mne si dřepala, vyhrnula sukni a vyčůrala se. Záchody ve vesnici nemají. Vychcat se můžeš kdekoliv, na velkou musíš do křoví.

V tu chvíli čas, jako by se náhle zastavil. Podíval jsem se na Štěpána držícího bambusovou hůl a na Ničku, která fotila malou holčičku. V žilách se mi rozlil teplý pocit štěstí. Tak tady jsme správně, pomyslel jsem si. Tady končí cesty. Došli jsme na skutečný konec světa, časoprostorem až do středověku. Dál už se prostě dojít nedá a to stojí za všechny prachy.

Hvězdy tak nízko nad hlavou jsem nikdy neměl. Kolem nás tajemný hluboký les a divoká zvěř, která se jistě na tanec dětí z kmene Akha dívá s námi. Bozi, duchové a lidé, žijící v souladu s přírodou ve velké krásné rodině. Žádný shon a stres. Tady neznají dny rozpočítané na minuty. Proč my blbci honíme čas jen proto, abychom stihli vydělat peníze na účty, na větší televizi, lepší auto nebo značkové džíny? Vynervení lítáme od rána do večera za pomíjivým cílem a přitom nám nezbývá čas na to, co je opravdu důležité. Na rodinu, výchovu dětí, zdraví naše i našich blízkých, cestu k moudrosti a radost z poznání.

Konečně jsme se vrátili zpět do naší boudy. Oheň ještě žhnul. Thong se vytasil s překvapením.

„Znám tu pár holek. Domluvil jsem s nima, že náš přijdou namasírovat,“ usmíval se a lišácky zamrkal. Nekecal. Za několik minut vylezly po žebříčku do chatrče tři místní krásy. Jednu vyfasoval Pavel, jednu já a jedna zbyla pro Thonga. Ještě než o nás začaly slečny pečovat, zabalil jsem Ničku se Štěpánem do moskytiér. Hned jak jsme přišli z tancovačky, totiž velice tvrdě usnuli. Ulehli jsme a dívky nám promáčkaly kompletně celé tělo. Byl to báječný relax pro tělo i duši. Thong Khao ohmatával dívce prsa. Prý si ve vesnicích v okolí hledá nevěstu a má z čeho vybírat. V kmenech Akhanů i Hmongů je mužů málo a tak má chlap běžně dvě až tři ženy. Jo, jo, pánové, mezi námi, asi bych tady dovedl žít. Po masáži se ještě objevil náčelník s kamarádem. Spolu s nimi a s dívkami jsme dopili flašku pálenky a pak se taky odebrali do říše snů.

7. 3. 2013

Vzbudili nás kohouti a chrochtající prasátka pod námi. Já a Thong jsme na nohou první. Skrz bambusovou stěnu do boudy vletěly sluneční paprsky. Šel jsem fytotit probouzející se vesnici. V ranním měkce růžovém světle vypadají domky na udusaném jílu nádherně. Thong chystal snídani. Rozdělával oheň a v hmoždíři drtil bylinky. Bude vepřové maso a vajíčka s rýží.

Záznamy z deníku:

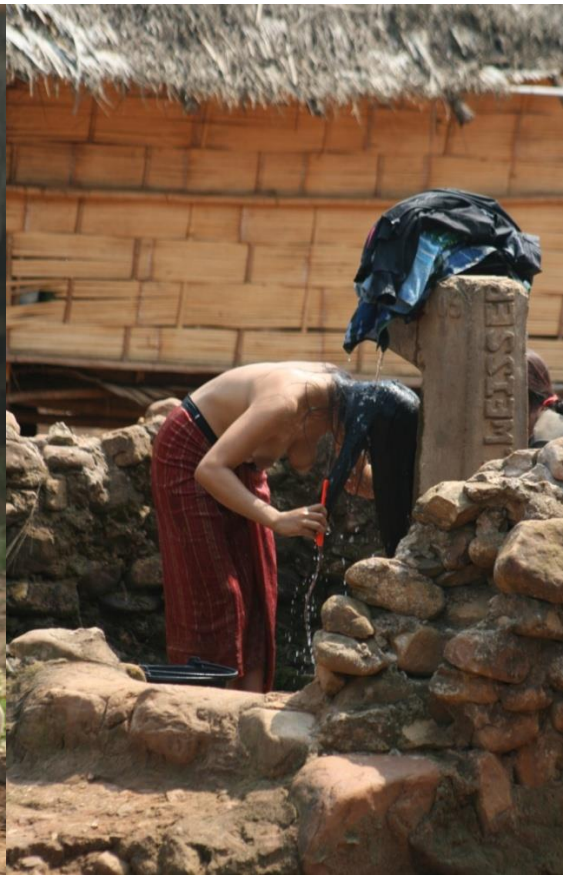
Procházím vesnicí a fotím. Ulicí korzují slepice, prasátka a kachny. Chlapi brzy ráno odchází za prací do okolí Muang Sing. I ženy vstávají časně. Lidé odcházejí na pole, nebo do pralesa, kde sbírají dřevo, plody, bylinky. Před domy se suší koření a čili. Větší děti odcházejí v rudých pionýrských šátcích a rozpadajících se školních uniformách do školy nebo pomáhat na pole. Jsem překvapen, že i v této malé osadě je jednotřídka. Učí se v ní jen minimálně, ale výuka to je. Paní učitelka, vlastně soudružka, včera s dětmi nacvičovala tance. Babky se starají o nejmenší děti a dělají domácí práce. Mimina nosí na zádech, tradičně zabalená do šátků. Děti si hrají s plastovými lahvemi. Vystřelují z nich špunty. Výjimečně mají nějakou hračku vyrobenou ze dřeva... Pár chlapců si chystá pasti na lov ptáků vyrobené z bambusu. Odnášejí je nastražit do pralesa. Nalovené ptáky pak snědí nebo vezmou na trh... Jeden z lovců je vybaven předpotopní puškou s dlouhou zrezlou hlavní. Dárek přítele Vinnetoua. Pavel si chce střelce vyfotit, ale ten se vzteká. Pochopitelně. Nemůžeme být špiony? Co když se důkaz, že je majitelem střelné zbraně, dostane do rukou státní moci? Komouši jsou na ozbrojence v okolí čínských hranic hákliví. Nemůže ten s flintou být třeba revolucionář? Nebo patří do té bandy loupežníků, která na severu řádí? Raději ho preventivně zavřeme, darebu... Kmen si vydělá jen minimum peněz. Když se podaří na trhu prodat nějaké koření, úlovky z lesa, cetky pro turisty nebo pálenka, za utržené peníze se obratem pořizují věci potřebné pro kmen. Někdy horalové rovnou mění věc za věc. Bezhotovostní styk. Vezmi rybu, dej rýži... Ve vsi je „krám“. Jdeme s Pavlem nakupovat. U jedné rodiny je v chýši vyčleněný kout, v kterém jsou věci v množství, které bych v pohodě nacpal do batohu. Je to nejmenší obchod na světě. Cigára, voda, rýže a nějaké „šíleně“ drahé, zaprášené bonbony, které nikdo nekupuje. Pavel vyhrábl z kapsy drobné, cukrátku koupil a rozdal je dětem. Bylo veselo!

kuchyně v naší chýši

přípravy na lov

vesnická koupelna

ráno na konci světa

Po vynikající snídani náčelník naplnil hromadu petek, které jsme donesli, horkým čajem a narval mi je do batohu. Vůbec se mi z vesnice nechtělo. Bylo smutné, že musíme dál. Rozloučili jsme se, nechali náčelníkoví trochu peněz pro zvelebení obce a vydali se na zpáteční cestu. Slunce už zase hezky hřálo. V kombinaci s čajem, co mi skrz batoh propaloval záda, nastal pěkný, horký den. Nevadí, teplo mám rád.

Došli jsme na nedaleké pole. Akhaňané sklízeli cukrovou třtinu. Měli na to speciální udělátko, takovou mačetoškrabku. Thong každému usekl kus třtiny, abychom si zažvýkali. Třtina je velice sladká a šťavnatá a chutnala nám. Vlekli jsme se stezkami k osadě Hmongů a pak k jiné vesnici kmene Akha. Jsou si podobné. Kopec za kopcem, kolem termitišť, vosích hnízd a pavoučích sítí. Přes potoky, u kterých saje vodu nespočet pestře zbarvených motýlů, napříč čerstvě vypálenými plochami lesa, které poslouží k pěstování banánů nebo gumovníků. Les postupně řídí. Čím blíže bylo Muang Sing, tím přibývalo lidských obydlí, satelitů na střechách, mopedů a u jednoho domku jsme dokonce našli kulečnickový stůl. Na střechách se sušily červené papričky, kukuřice a vyšisovaná děravá trička, ženy tkaly na starých, dřevěných stavech látky z bavlny a hedvábí. Štěpán byl totálně vyčerpaný. Podpíral jsem ho a tlačil do kopců. Jen před pasačkami krav, které tančili na pastvině, a potom dostaly od Pavla sušenku, se Štěpán napřímil a roztočil bambusovku, aby vypadal, jako drsný válečník.

Kolem poledne naše krátká pouť po loveckých stezkách horalů skončila. Sympaťák Thong Khaho se rozloučil a všem nezadaným dívkám posílá své číslo: 020 9997 8619. Pokud bude mít některá zájem, může mu klidně zavolat.

Skočil jsem do železářství koupit dvě mačety čínské výroby. Pavlovi se tak líbí, že si taky jednu běžší obstarat. Strhla se bouře a liják udělal z ulic močál. Po dešti jdeme vyzvednout vyprané prádlo a na večeři.

8. 3. 2013

Záznamy z deníku:

Budí mě zase ten strašný kohout. Řve, jak hovado. Snídáme vajíčka a koktejly z papáje, manga, banánů a pomerančů. Pavel si půjčil motorku a na zadním kole tancuje mezi loužemi. Do takových artistických kousků se pouštět nebudeme. Na terase hotelu plníme se Štěpánem školní úkoly a vychutnáváme kafe. Pojedeme dál až zítra. Dnes bude odpočinkový den... Opět jsme od domorodků nakoupili suvenýry. Nabízejí nám furt i nějaké fety a Máňu... Nad horami se honí mračna a hřmí. V rýžovištích krásy chytají lelky a hejna volavek vyzobávají žáby... Přestalo pršet. V čínské samošce jsme nakoupili kovové hůlky a šampón s Jackie Chanem... Míříme na trh za specialitou místního kraje, na vyhlášenou nudlovou polévku, do které se nudle stříhají nůžkami. Porce stojí v přepočtu 25,- korun.

Hodně lidí obdivovalo Štěpánovy dlouhé vlasy a ptali se ho často na věk. I paní nudlařka se zeptala a pak ukázala svoji dceru, motající se mezi hrnci. Připadala mi přibližně stejně stará, jako Štěpán, ale chtěl jsem si to ověřit. Chtěl jsem se zeptat té paní kolik je její dceři, jenže jsem nešťastně pomotal anglická slovíčka. Kdyby to nebylo ve městě, kam jezdí čínští pedofilové ošukávat nezletilá děvčata, vyzněl by můj omyl možná jako blbý vtíp, jenže v Muang Sing byla moje otázka trefou do vosího hnízda. Vysrknul jsem poslední nudli z polévky, namířil prst na dcerku a s vážnou tváří se zeptal nudlařky: „How much is she?“ (Kolik stojí?) Prostě trapas.

Ještě jedna chyba se mi málem vymstila. Se zaujetím jsem fotil vlající rudý prapor. Ostřil jsem objektiv na srp a kladivo, když u mne zastavil chlápek na mopedu a poklepal mi na rameno. Tvářil se nasraně a řekl mi, ať toho rychle nechám. Fotit tak strategicky důležitý objekt je velmi přísně zakázáno! Rozhlédl jsem se a pochopil, že ve městě opředěném sítí pašeráků a drogové mafie, bylo mé počínání silně podezřelé. Schoval jsem foťák a dekoval se pryč. Na dohled byla policejní stanice a budova, nad kterou se třepotala ta červená vlajka, byl vážený celní úřad.

Záznamy z deníku:

Dnes celé město slaví MDŽ. Ženské se houfují a opíjejí se pivem. Chlapi je obletují a zpívají karaoke. To je tady, stejně jako v Thajsku, velice oblíbená zábava. Mikrofon mají k dispozici na každém rohu... Pouliční párty se rozjíždějí a hudba řve příliš hlasitě... Schováváme se na nádvoří buddhistického chrámu Wat Xieng Jai. Tady je klid... Večer se musíme rozloučit s Pavlem. Líbí se mu tady, a proto ještě nějakou dobu zůstane. My tolik času nemáme. Ráno pojedeme dál, i když se nám nechce. Mezi horaly nám bylo zkrátka dobře.

9. 3. 2013

Šéfovi penzionu Janthimmaeng Guest House jsme upřímně slíbili, že budeme doporučovat jeho služby. Objednaný tuktuk nedorazil a museli jsme nakonec na autobusové nádraží dojít pěšky. Vyhodil jsem batohy na střechu minibusu a dohlédl, aby je dobře přivázali. Spoj do Luang Namtha měl sekeru. Odjezd až v 9,30. Nička se Štěpánem drželi místa a já stihl ještě naposled zajít na trh a od horalek nakoupil vyšívané košile a klobouček. Minibus byl naplněný k prasknutí. Nic výjimečného. Obsazena byla i sklopná sedadla a volně ložené plastové židle. Zbýlý prostor vyplnily různé pytle a krabice se zbožím.

Cesta dolů do Luang Namtha trvala dvě hodiny. Přesun v Luang Namtha ze severního na jižní nádraží zabral skoro hodinu. Bus do Udomxai nám málem ujel. Fofrem skáče na palubu. Uf!

Nastává další sračkovitá část textu, která vás nejspíš nebude bavit. Ale já se rozhodl nevynechat ani suché, nezáživné popisy úseků cesty, na kterých se nestalo nic významného, protože z mého úhlu pohledu vypadala i ta čtenářsky jalová místa zajímavě a užíval jsem si je. Jasně, já vím, že mnohem lépe by se četla historka o havárii našeho autobusu, o tom, jak jsme museli bojovat o holý život s divokou přírodou a bandou pašeráků opia. Čestně vám slibuji, že i o tom jednou napíšu, ale až někdy později a v jiné knize. Teď se musíte smířit s tím, že vás holá fakta a strohé popisy bez románového napětí budou občas nudit.

Silnice do Udomxai obtáčela hory, jako had větev. Cestu jsem si krátil počítáním patníků, banánů na palmách a stromů na kaučukovníkových plantážích. Šlo to, protože autobus valil nanejvýš padesátkou. Několikrát nám okénky, která se v autobusech nikdy nezavírají, vletěl do nosu dým z hořící vegetace. Laosané kácí velké stromy a vypalují porosty, aby získali prostor pro nová pole. Bohužel následná eroze způsobuje sesuvy půdy a záplavy. Odlesňování a vypalování zpravidla nadělá více škody než užitku. Chtělo by to nějakou osvětu a odbornou pomoc, jinak vbrzku místo krásných lesů zůstanou v Laosu jen holé skály a poušť. Fascinovaly mne chatrče stojící podél vozovky. Měly jednu stranu přilepenou ke krajnici a druhou podepřenou dřevěnými kůly. Jen stěží si představit takové orlí hnízdo, balancující nebezpečně nad propastí, jako trvalé bydliště. Další tři a půl hodiny jsme se motali dolů na jih a pozorovali krásnou okolní krajinu. Jakýsi duševně nemocný chlápek k tomu pouštěl na plné koule laoské hity z podivného rádia omotaného izolepou. V zatáčkách hlasitě prděl do rytmu a smál se tomu. Vlastně to byla sranda a já i Štěpán jsme se taky smáli. Jen Nička se tvářila kysele a pšoukající blázen ji nepřipadal vtipný. Nechápu.

Na nádraží v Udomxai bylo jasné, že až do Pak Bengu dnes určitě nedojedeme.

Udomxai (Muang Xay)

Hlavní město multietnické provincie Oudomxay je obklopeno zelenými horami. Na širokých ulicích najdete stopy koloniální architektury i tradiční stavby. Moderní hotely i opelichané ubytovny, obchody, tržnici, lékárnu a dokonce je prý v Udomxai i letiště. Žije zde poměrně silná čínská komunita. Číňané provozují krámy i restaurace. V tržnici prodávají čínské zboží. Na každém rohu vlaje vlajka Laosu a hned vedle rudá, komunistická. Nejspíš, aby bylo Číňanům a dalším cizincům jasno, kdo tu vládne pevnou rukou.

Záznamy z deníku:

Vybrali jsme levnou ubytovnu hned u autobusáku. 40.000,- KIP za noc. Na pokoji je televize, větrák a široká dvojpotel, kam se pohodlně všichni tři vejdem. Koupelna je na chodbě, ale to neva. Jdeme se projít. Na trhu jsem sehnal za 15.000,- kipů audio CD s lidovou muzikou... Štěpán do sebe nacpal kuřecí nuggety a kopec hranolků... Je tady poměrně draho. Ceny přibližně jako u nás... Po jídle zdoláváme schody vedoucí k 18 m vysoké stúpě Phuuthat, postavené ve 14. století. Výhled na město je odtud fantastický! Mladí mniši tlučou do bubnu a zametají schodiště, jako v Shaolinu. Vedle stúpy, na vrcholu kopce, stojí obří, 15 metrů vysoká, pozlacená socha Buddhy. Postavili ji zde teprve v roce 2010. V zapadajícím slunci Buddha, žehnající městu otevřenou dlaní, nádherně září... Pod ochrannou rukou Buddhy posedává místní mládež. Hrají dámu, povídají si, modlí se nebo jenom odpočívají. Dává se s námi do řeči skupinka mladíků. Chtěli se jen procvičit v angličtině. Naznačili jsme jim, že ovládáme jenom pantomimu, a že s námi si moc nezacvičí...

Na hlavní třídě jsme před instalatérskými potřebami zahlédli nenápadný chomáček chlupů. Na chodníku leželo do klubíčka stočené malé stvoření, přivázané kusem igelitu k instalatérské trubce. Když jsme se u něj zastavili, přišel chlápek a nešetrně zvířátkem zatřásl. Drobeček otevřel velikánské oči a vyděšeně se rozhlédl. Byl to outloň malý (nycticebus pygmaeus), noční živočich vyskytující se na území Vietnamu, Číny a Laosu. Outloňové jsou malá zvířátka, pomalu se pohybující ve větvích stromů, snadná kořist pytláků, kteří tyto bezbranné tvorečky prodávají obchodníkům. Tihle tvorečkové často končí na jídelním stole zvrácených čínských gurmánů, v pověrami opředěných produktech lidové medicíny, nebo v lepším případě, jako domácí mazlíčci v klecích. Outloň malý je ohroženým zvířecím druhem a jeho lov je ve Vietnamu i v Číně trestán. Ve Vietnamu tento druh chrání trestní sazba pěti let kriminálu. Stejně ochrana moc nefunguje. Outloň si nás prohlédl smutným pohledem a odlezl do stínu čekat na svůj osud.

10. 3. 2013

Záznamy z deníku:

Ráno koukám v telce na videoklipy. Nejdřív jsem myslel, že mám divný sen. Že mi je zase deset let, je neděle, 1. máj, za chvíli vezmu mávátka a s tatínkem odejdu do průvodu. Z bedny hlučely budovatelské písně takovou silou, že jsem vstal z postele a začal salutovat. Špička hitparády! Tisícičlenný orchestr v uniformách hrál vojenský pochod a v klipu se střídaly úžasné výjevy ze života laoského lidu. Ženy radostně pracující na poli, stříh, ženy uvazující dětem červené šátečky, stříh, bubeník mlátící do činelů, stříh, ženy leštící kanóny a jinou armádní výbavu. Pod tím vším běží na obrazovce titulky – text písně, to aby se mohl každý občan ke kapele přidat. Hurá! Začínám nahlas zpívat a Nička mne žene z pokoje... Snídáme na nádraží. Kupujeme rýži v bambusu. Je to bez chuti. Pak dvakrát grilované vepřové. Je syrové a musíme ho vyhodit. Bagety jsou sladkoslané. Jedině v páře udělané knedlíčky plněné zeleninou a vajíčkem se dají žrát...Laoské a Thajské jídlo zatím hodnotím, jako bezchutné, nevoňavé a bez nápadu. Bída...

Vyjeli jsme z Udomxai. Malý autobus praskal ve švech, jako obvykle. Lidé seděli nejen na ulepených kožených sedačkách, ale i na vratkých plastových židlích stojících mezi sedačkami, na pytlích s cukrovou třtinou, nebo na rezervě, která ležela uprostřed vozu. Těsně po startu se zvedl pomocník řidiče a mával na cestující mikrotenovými sáčky. Necháпали jsme, o co jde a proč všichni, krom nás, si chvatně sáčky berou. Docvaklo nám to v první zatáčce. Jako na povel veškeré osazenstvo autobusu zvedlo kufry a začalo jednotně zvracet. Byl to příšerný zvuk a ještě lepší smrad.

„Pachy, jestli nepřestanou, tak vrhnu taky,“ šeptala Nička. Štěpoš raději ani nemluvil, aby mu náhodou něco nechtěného nevlítlo do pusy. Ani mně nebylo z toho divadla nejlépe. Průhledné sáčky naplněné zvratk

uklízeli cestující velice prostým způsobem. Za jízdy je vyhazovali otevřenými okénky autobusu ven. Co chvíli, letěl nám kolem hlavy pytel blitek. Jaká škoda, že požitek z krásné přírody, kterou se proplétá silnice z Udomxai do Pak Bengu, nám trochu kazili domorodci, kterým jízda obracela žaludky naruby.

cesta do Udomxai

Záznamy z deníku:

Na plantážích visí trsy banánů zabalené do modrých pytlů na odpadky. Jsou to takové miniskleníky, aby banány rychleji rostly a zrály... V říčce, podél níž jedeme, se koupou nahaté děti... Vidíme několik pracovních slonů tahajících v chobotech klády... V polích sedí na zádech buvolů bílé volavky... Když projíždíme vesnicí, vždy musí řidič kličkovat mezi slepicemi a prasaty, a troubením je plašit. Funkční klaksón je velice důležitou výbavou dopravních prostředků. Silnice bývají úzké, křivolaké a navíc plné neopatrných lidí a zvířat. Řidiči troubí před vesnicí, před nepřehlednou zatáčkou, před jakoukoliv překážkou. Vlastně troubí pořád. „Pozóóó, jedu!“ V úsecích, kde zatáčku komplikuje zúžená vozovka, jsou dopravní značky, které troubení dokonce nařizují... Právě nám praskla guma!

v autobuse

Pak Beng (PakBaeng)

Na soutoku řek Nam Beng a Mekong leží vesnice Pak Beng. Tahle prdel světa s jednou ulicí, několika ubytovnami a bary je významná tím, že ji s hlavním městem Udomxai spojuje silnice s pevným povrchem (jak je vědecky napsáno ve wikipedii) a taky tím, že je to důležitá noclehárna pro cestující, kteří plují po Mekongu do nebo z Luang Prabangu.

Cestovatelé sem většinou připlouvají večer. Jen málokdo přijíždí autobusem, tak jako my. Pak Beng je během dne je liduprázdný. Když jsme procházeli pustou ulicí, přemýšleli jsme, proč tu mají tolik ubytoven a hotelů. Dlouho jsme nevybírali a ubytovali se hned v prvním penzionu, který stál na konci ulice. Sarika guest house, 020 56540774, solayphilavong@gmail.com. Byl čistý a měl obrovskou terasu s okouzujícím výhledem na široký Mekong, jehož mocný proud se v dále ztrácel mezi zelenými kopci. Vole, věta, jak od Máchy.

Záznamy z deníku:

Ubytování platím v thajských bahtech. Vychází to levněji. Dvojlůžko za 320,- THB... Obědváme v restauraci vysoko nad řekou. Je tu bezva výhled na přístav. Hospoda vypadá spíš, jako obývací. Vlastně je to obývací. Rodina, které podnik patří, jiný prostor k bydlení nemá, takže hned kus od našeho stolu leží matrace na spaní. O dva kroky dál sedí na sedačce mužská část rodiny a sleduje v televizi thajský box. Díváme se s nimi. Malé děti drtí v hmoždíři koření a maminka nám uvařila rýži, kuře, bůček na grilu a šejk z papáje a pomerančů...Ceny: 3x kopeček rýže, 2x kuřecí stehýnko, 1x 150g ošklivého bůčku, 3x pití z ovoce, 1x kafe, celkem 100.000,- KIP (300,- Kč)... Štěpík jde po třech dnech konečně kadiť!

Koukali jsme na kotviště, kde parkovalo jen pár člunů. V rudém světle zapadajícího slunce vypadal mohutný, kalný proud Mekongu přímo mysticky. V hluboké vodě pod černými skalami se hladina točila v mohutných vírech a o kus dál se, rozduchaná peřejemi, barvila do stříbrna. Na břehu zátoky pokryté pískem skákala z mola do vody banda nahatých kluků. Když je zábava zmohla, lehli si na vyhřátý písek a těla, jak z čokolády, si nechali vysušit posledními slunečními paprsky. Pak v dálce zachrochtaly motory. Z Huay Xai po proudu, i z opačné strany proti proudu, začaly do Pak Bengu připlouvat dlouhé, štíhlé lodě „slowboat“ nabité lidmi i rozličným neživým nákladem. Těch lodí bylo mnoho a cestujících vyskakovalo na břeh stovky. Během jediné hodiny se změnila liduprázdná ulice v hemžící se mraveniště. Turisté bojovali o nocleh a židle v restauracích. Pivo teklo proudem a z kuchyní zavonělo jídlo.

Záznamy z deníku:

Je tma, jako v prdeli. Nad Mekongem se rozzářily hvězdy a vyrojila se mračna komárů. Popijím studené pivo Namkhong a počítám finance. Našponované ceny v Pak Bengu (přepočet na kačky): hodina internetu 30,-, malá plechovka koly 21,-, bageta s nutelou 30,-, pivo 36,-, 1,5 líru vody 15,-... Na terase nějaké zvíře dělá „I POÚNG!“ Vybíhám z pokoje jen v ručníku a hledám původce toho podivného zvuku. Našel jsem jen pár gekonů lovících hmyz kolem žárovek. Co to jen mohlo být?

11. 3. 2013

Lodě se plnily a odplouvaly všemi směry. Dostali jsme se na poslední loď mířící do Luang Prabang, jejíž odplutí zdržovala parta Amíků. Ti nevychovaní ignorovali upozornění posádky, že je nemohou vzít, protože loď je již plná, a rvali se na palubu, jako tupé stádo volů. Po neuvěřitelně hysterických výstupech byla speciálně pro tu americkou skupinu vypravena další loď. Američtí hňupové, navlečení do plesových šatiček, v botičkách s kramfleky, obloženi skořepinovými kufry, začali tleskat. Někteří z těch pomatenců měli i batohy s neuvěřitelným obsahem. Vlastní hrnky a talíře, notebooky, i-pady, deset kilo knih, protože zpravidla na cestě čtou, serfují na facebooku nebo upřeně čumí do mobilů, jen aby se nemuseli dívat na svět kolem sebe. Na uších mají sluchátka, opíjejí se a jsou hluční. Z kapes se jim sypou kreditky a prachy. Potvrzuje se mi, že valná většina USÁků má v hlavě nasráno. Hned v závěsu za turisty ze států a Kanady jsou v žebříčku nejidiotštějších turistů Japonci. V 9,30 jsme zvedli kotvy.

Na kopci v Udomxai

Pak Beng a majestátní řeka Mekong

Záznamy z deníku:

Za tři lísky platím 32,- EUR. Plavba by měla trvat asi devět hodin. Břehy 435 km dlouhého Mekongu, kterému v Laosu říkají Ménan Khong, lemují špičaté, uhlově černé skály a mohyly zarostlých kopců. Někdy je břeh písčité. U řeky se pasou krávy, prasata a kozy. Buvoli se spokojeně válí v mělké vodě... Mijíme malé osady s domky postavenými na kůlech... Klidnou plavbu se Štěpánem využíváme k plnění školních úkolů... Odpoledne připlouváme do Luang Prabagu, královského města. Házíme si batohy na záda a odcházíme hledat ubytování... Dali jsme na radu jednoho z nadháněčů a vzali za 300,- THB pokoj v guesthousu Chitlatda, kousek od řeky Khan.

Luang Prabang

Králové to v Luang Prabangu neměli nikdy lehké. O tohle město se kdysi rvali Barmánci, Vietnamci, Thajci i čínští bandité. Pak se stalo strategicky významné město na soutoku řek Nam Khan a Mekong protektorátem Francouzské Indočíny a po Frantících okupační zónou Japonců. V roce 1953, když Laos získal nezávislost, stal se vládce Luang Prabangu hlavou Laoského království. Jenže klid netrval dlouho. V roce 1975 dobyly Luang Prabang komunistické hordy a obyvatelé Luang Prabangu prchli do lesů. Z královského města se stal nevýznamný, unavený stařec. Teprve koncem 90. let 20. století, po znovuotevření se Laosu světu, začala zašlá sláva města opět vzrůstat. UNESCO začalo pečovat o historické jádro města (1995) a zlato na chrámech opět zazářilo. V současnosti žije v Luang Prabangu jen 26.000 obyvatel, ale ročně se do ulic přihrne 100.000 turistů.

Město je střediskem obchodu s rýží, kaučukem a teakovým dřevem. Nemálo peněz tu z kapes vysypou i zahraniční návštěvníci. Město, sevřené mezi dvěma řekami, které mi na první pohled připomnělo půvab našeho Českého Krumlova, opět žije a prosperuje. Malé úzké uličky, staré kamenné a dřevěné domky, chrámy, restaurace, hotýlky, penziony, bary, obchody a hlavně trhy, na kterých jsme strávili většinu času.

Vyměnili jsme si eura (1,- EUR je 10.000,- KIP) a pak vtrhli mezi stánky, jako barbaři. Neodolali jsme a nakoupili množství krásných zbytečností. Kobru naloženou do chlastu, vyšívání obrázky, přívěsky, náramky, kalhoty, dřevěného slona, kudlu, od staré babky peněženku za babku nebo například čínskou vlaječku. Na rozsáhlém tržišti byla i žrací zóna, v které jsme si naplnili břicha. Na grilech se pekly ryby, klobásy, kuřata. V nabídce byla všelijaká zelenina, ovoce, moučné placky a sladkosti. Štěpánek v té radostné, utrácení náladě obdaroval žebráka.

Záznamy z deníku:

Sedíme v hospodě nějakého Australana. Pijeme osvědčené pivo Namkhong. Seděli bychom déle, jenže v Luang Prabang je takové zvláštní pravidlo. V deset se zhasíná a jde se spát. Odcházíme z hospody ve 21,45, jako poslední hosté. Pingl sfouknul svíčku a najednou je tma a ticho. V penzionu musíme přeskakovat pana domácího, který se svou milou leží pod moskytiérou před blikající televizí. Ospale nám kývají na pozdrav... V návaznosti na kvalitu mé a Štěpánkovy stolice jsem vymyslel báseň: „NÁDHERNĚ SE DOPLŇUJEM, TY MÁŠ ZÁCPU, JÁ MÁM PRŮJEM!“

12. 3. 2013

Den určený k prohlídce Luang Prabangu. Vstávám první a jdu ven na krátký průzkum. Vychází slunce. Na ulici se objevují mniši s typickými černými deštníky. Sedím nad řekou Khan. Teď je její koryto téměř vyschlé, ale v období dešťů se hladina zvedne. Proudý vod potom strhávají vše, co jim stojí v cestě a odnášejí to do Mekongu. Každoročně tak zdivočelá řeka vezme i bambusový most, u kterého končím průzkum a jdu pro ostatní. Ten most musíme přejít společně!

Štěpánovi jsem učesal vlasy a našel nacucané klíště, velké jako kuličku hrášku. Musel ho chytit v pralese... Odnášíme na recepci pytel špinavých hadrů na vyprání...

Nasycení bagetou jsme si nejdřív vyšlápli na Mount Phou Si, asi sto metrů vysoký kopec. Na kopci stojí chrám, a několik pozlacených soch Buddha. Mezi zameteným listím spí kočky. V pavučinách visí velcí pavouci. Kolem „Buddhovy stopy“ leze kamenný had. Ovšem nejvíc se nám líbila jeskyně. Vchod do ní byl vyzdobený květináči z rezavých bomb a uvnitř sluje byla socha starého mudrce. Lekli jsme se, protože mudrc vypadal jako živý. Nebo byl živý? Raději jsme ho slušně pozdravili.

Na druhý břeh řeky Nam Khan jsme se vydali po rozviklaném bambusovém mostě. Za přechod se platí mýtné 5.000,- KIP, takový příspěvek na další nový most, až tento semele voda. Za mostem jsme vypili čaj v zahradní restauraci Dyen Sabai a pak si prohlédli dílnu, kde parta řezbářů vyráběla nádherné sochy slonů z teakového dřeva. Nička by nejraději všechny ty parádní kusy vzala s sebou do své sbírky, ale nevymyslela způsob, jak narvat tak velké slony do batohu.

Naproti dílně stál nevelký chrám Wat Phan Luang, kde se Vůně opracovávaného dřeva mísila se smradem smetiště, které plynule přecházelo ve starý hřbitov. Slepice vyklovaly z odpadků dobroty a zbytky mrtvol.

Záznamy z deníku:

...U zdi chrámu leží pod střechou dlouhá loď určená pro vodní slavnosti... Bloumáme uličkami Prabangu. Občas se chladíme ve stínu stromů, které rostou v zahradách kolem buddhistických chrámů. Zkusili jsme nápoj z cukrové třtiny. Vymačkali nám jednu krátkou štangli a je toho půllitr. Sladké až moc, ale pít se to dá... Vracíme se na pokoj použít WC... Obědváme Crepes. To je placka s čímkoliv. S ovocem, s masem, se sýrem, jak kdo chce. Večer zase couráme po trhu. Štěpán baští grilované kuře a k tomu zručně nabírá hůlkami rýži, jako rozený Asiat. Já baštím jarní závitky... Pomatená, starší tlustá Američanka s aipedem a zlatými střevičky rozdává dětem bonbónky a myslí si, že je Krištof Kolumbus. Děs, běs!

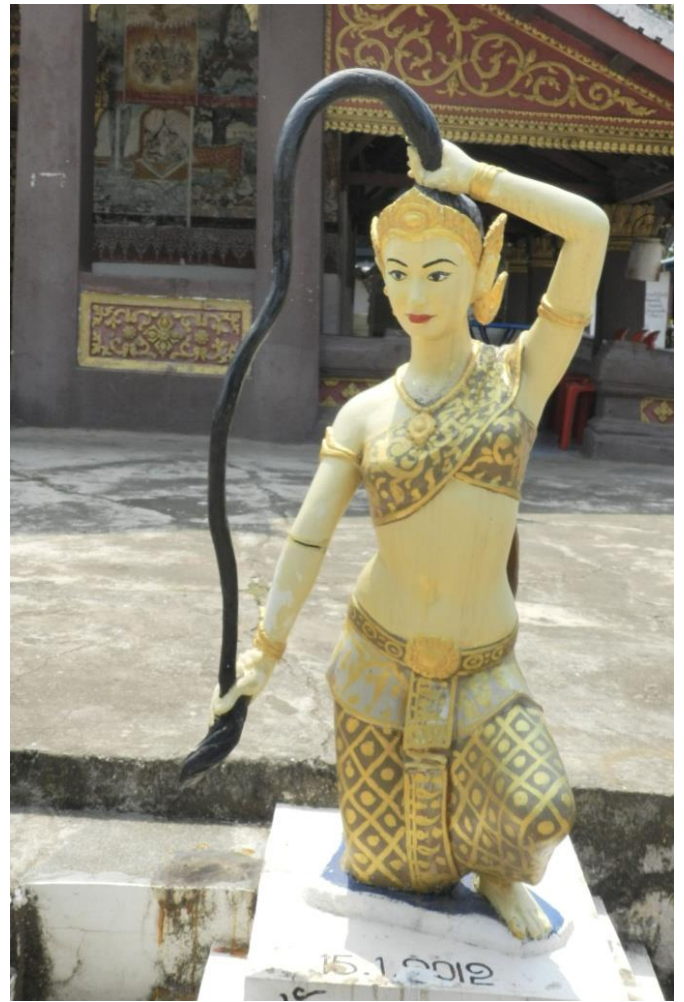
Večer jsme popíjeli v australském baru drinky a Štěpán si kreslil do bloku. Okoukal styl z maleb, kterými byly zdobeny stěny jednoho malého chrámu pod kopcem Phou Si. Byla to velice hezká svatyně, na jejíchž stěnách byl v obrazech zpodobněn celý životní příběh Buddha. Když jsme obcházeli wat dokolečka, fotili a nasávali atmosféru toho místa i vůni rozkvetlých keřů, nikdo nás nerušil. Jen mnich, který nesl jídlo starému mnichovi sedícímu na terase, nám kývl na pozdrav.

„Podívej, Ničko,“ řekl jsem tlumeným hlasem, aby se stařec u jídla nelekl a nezakuckal, „tady sou všechny ty divný paradoxy Laosu na jednom fleku. Mladej mnich krmí starýho. Vypadaj úplně stejně, jako mniši na těch vobrazech. Sto let stejná miska rejže, ale ten mladej má pod rukávem schovaný hodinky. Před touhle sochou copatý holky* doutnaj do písku zapíchnutý dvě vonný tyčky a nad nima se houpe elektrický vedení. Ty pionýrky na kolech, s červenejma šátkama, který jely kolem, měly aktovku s Hello Kitty a u sochy Buddha se poklonily. Na kopci září pozlacená střecha chrámu a pod ní vlaje na stožáru srp a kladivo. Dvě doby, dva světy. Hotovej blázinec.“

*Rád bych vám řek, kdo je ta copatá holka s hezkejma kozičkama, co často stojí po boku Buddhově, ale já to nevím. Bohyně, Královna, Buddhova milenka? Kdyby někdo z vás věděl, tak mi to prosím řekněte.

mnich v Luang Prabang

tajemná, copatá holka

Štěpán na nákupech

Tak tedy Štěpán kreslil do bloku slona a kresba se mu velice dařila. Pingl chodil kolem a díval se pozorně na obrázek. Pak se uctivě zeptal Štěpoše na věk.

„Je mi deset,“ odpověděl mu Štěpán a dál stínoval posvátného slona.

„Ó, zázrak, takový umělec!“ uklonil se mladý číšník.

Než jsme odešli, vytrhl Štěpoš kresbu z bloku a daroval ji číšníkovi. Ten mladík nevěřicně vzal obrázek do obou rukou, znovu se ukláněl a s velkými díky si dílo odnášel nejspíš někam k domácímu oltáři.

„Sabaidí,“ pozdravili jsme a šli spát.

13. 3. 2013

Záznamy z deníku:

Skútr je úžasný dopravní prostředek. Laosani ho milují. Úplně v klídku se na něj naskládá pětičlenná rodinka. Táta řídí, máma sedí bokem. Za mámou sedí dvě starší děti se školními brašnami na zádech. Nejmenší dítě sedí mezi řídítky. Na řídítkách jsou zavěšeny velké tašky s nákupem. Helmy? Nikdo je nenosí... Jedem minibusem k vodopádům Kuang Si... Asi hodina cesty z Luang Prabang. Na místě říká řidič, že za dvě hodiny se vracíme. Jasně jsem se ptal: „Dvě hodiny? Stačí nám dvě hodiny na prohlídku?“ Že prý ano. Hovno ano! Vůbec to nestačí! Na prohlídku vodopádů a okolí by nám sotva stačil celý den. Jsem nasraný, jak jsem si zase naběhl...

Vodopády Kuang Si jsou ukryty v džungli. Je to nádherné místo, 29 km jižně od Luang Prabang, které mi silně připomínalo mexické vodopády Aqua Azul. Průzračná azurová voda hlučně padá z 60 metrů vysoké skály a přes kaskády poskakuje dál do hloubi lesa. Je to nejkrásnější aquapark na světě. Já se Štěpánem jsme ze sebe shodili šaty a nechali se pod jednou kaskádou masírovat proudem vody. Potápěli jsme se a hejna malých rybiček nám oďobávala kůži. Na jednom stromě bylo uvázané lano. Houpali jsme se na něm, jako opice a skákali z výšky do vody. Lezli jsme po skále až pod nejvyšší vodopád, jaký jsem kdy viděl, a sprchovali se vodní tříští. Nad hladinou létali barevní, obří motýli, ptáčkové a vážky. Na květy okolní vegetace usedali brouci s metalízou na krovkách a ve větvích viseli půlkiloví pavouci. Mezi stromy nedaleko vodopádu byly ohrady, v kterých se hrabalo ve starých pařezech několik asijských černých medvědů. Tihle huňáci byli většinou zabaveni laoskou vládou kšeftářům, co medvědům uřezávají packy a jiné části těl, které se používají v zhovadilé tradiční medicíně. Jestli se chcete dozvědět více o práci organizace zabývající se ochranou medvědů napříč celou Asií nebo podrobnosti o záchranné stanici pro asijské černé medvědy vybudované u vodopádu Kuang Si (Kuang Si Bear Rescue Centre), prohlédněte si na internetu tyto odkazy: <http://www.bearlao.com> a <http://www.freethebears.org.au/>.

Záznamy z deníku:

U vody se Štěpík pokadil a já našel korále... Musíme se bohužel vrátit. Přicházím k autu jako poslední a šofér netrpělivě přešlapuje. Je mi to jedno...

Je kolem čtvrté. Snědli jsme bagety a teď u piva a kafe sedíme nad řekou a děláme úkoly... V Laosu hodně konzumují houby. Na trhu měli na grilu takovou velkou bílou houbu, připomínající náš kotrč kadeřavý... Zase jsme ve žrací ulici. Voní to tady laoským kořením. Dáváme si do nosu. Těstoviny, nudle, steak z kuřete uskrípnutý ve vidlici z naštiplého bambusu, zelenina, melouny, smažený chléb, vajíčka atd., až břicho praská... Trhovkyně si svá miminka nosí s sebou do práce... Vybíráme další cetku. Prodavačka komentuje zboží a zároveň kojí. Jiná paní už dokočila, tak spokojeně spící miminko ukládá mezi vystavenou kořalku a dřevěné sošky... Na tržnici Vystřelujeme z praku světýlko s vrtulí, stejné, jaké jsem koupil v Indii... Před usnutím se dívám na telku. Běží sága o Buddhovi. Absolutní blbina. Paráda!

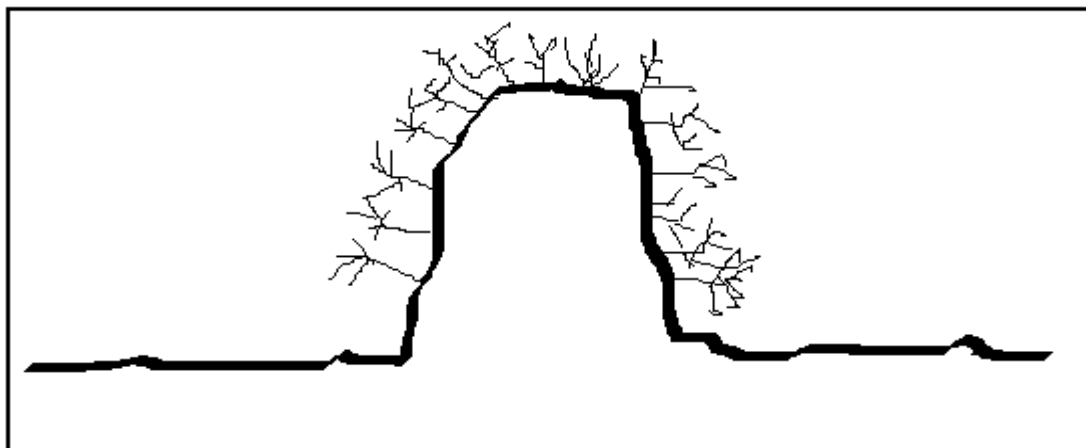

já a Štěpoš u vodopápu Kuang Si

14. 3. 2013

Opustili jsme Luang Prabang a v napěchovaném minivanu zamířili do Van Viengu, naší další zastávky na cestě k moři. Silnice se klikatila krásnou přírodou. Mezi strmými kopci porostlými zelení chytali lelky buvoli a krávy. Je zvláštní, jak z plochy, rovné jak na letišti, najednou trčí hora s téměř kolmou stěnou. Kolem řek se pod palmami krčí malé vesnice. Spokojeně jsem se kochal pohledem na nezvykle zajímavou krajinu, kreslil si do deníku a počítal zákruty. Přibližně u čísla 670 minivan nadskočil a já si málem zlomil propisku a ukousnul jazyk.

obrázek z deníku: kopec na cestě do Van Viengu

„Zdeny, to je fakt hnus,“ řekla Nička, když vešla do pokoje, který nám po delším bloumání ulicemi Van Viengu nabídla němá babka. „Ať nám dá nějaký pokoj.“

„A jak se s ní asi domluvim? Dyť jenom mává rukama a mele něco ufonsky. Není to tu tak zlý. Na vyspání to stačí, ne? Díru v síti na okně přelepím páskou. Hele, je tu dokonce sprcha.“ Byl jsem líný shánět jiné ubytování. Ulice byly rozžhavené do ruda a můj batoh už vážil nejmíň tunu.

Ke stížnostem se přidal i Štěpán: „Tati, to umyvadlo nemá odpad! Teče mi to na nohy. A hrozně tu smrděj chcanky!“

„Asi se pobleju, smrad a to odporný vedro...“ dodala Blanka a zcela propocená se skácela na postel.

Van Vieng

Město na řece Nam Song, kde během válčení s Vietnamem zřídili Amíci leteckou základnu, v podstatě zůstalo základnou dodnes. Jen místo vojáků sem přijíždějí baťůžkáři, kteří v okolí Van Viengu lezou po skalách, jezdí na motorkách a na kolech, splouvají řeku všemožnými způsoby. Chlastají a fetují po barech v rytmu hiphopové muziky. Ročně tu umírá několik západních turistů, no, přesněji umírají hlavně vypatlaní blbci. Důvody? Rozbitá lebka o skálu, zlomený vaz, utonutí a vysoké promile alkoholu v krvi. Kvůli nevychovcům z Ameriky ve městě visí plakáty, na kterých je napsáno: „VÍTEJTE VE VAN VIENGU. NA ULICI NENOSTE BIKINY, KOUPACÍ ÚBORY, TRENKY, NECHOŇTZE BEZ TRIČKA, NEUKAZUJTE TETOVÁNÍ, RESPEKTUJTE MÍSTNÍ ZVYKY A TRADICE.“

A před těmi plakáty vriskají ožralí zkérovaní USÁci a polonahé USAčky natřásají téměř nahé prdele a kozy. Ty zatracené ignoranty by měli Laosané hnát bičem, ale neudělají to, protože kšeft je kšeft a místní ekonomiku drží nad vodou hlavně dolary neomalených návštěvníků. Nebýt kolem tak překrásná příroda, byl bych z návštěvy této baťůžkářské osady velice zklamaný.

Záznamy z deníku:

200 metrů od našeho smradlavého pokoje jsme objevili komfortní ubytování. Vieng Vilay Backpacker Hostel měl příjemný personál mluvící anglicky. Oslovil jsem mladou paní domácí, a řekl, že bydlíme jinde, ale když nám udělá dobrou cenu, tak se hned přestěhujeme. Paní nabídla 70.000,- KIP za luxusní pokoj s třemi postelemi a s telkou plus kafe a whisky zdarma! Poprvé třílůžák! To byla stejná cena, jako za tu páchnoucí hrůzu u ježibaby. Štěpoš i Nička jásají. Běžíme si pro věci a nechápající ježibabce se marně pokoušíme vysvětlit, že u ní bydlet nebudeme, a že chceme prachy zpět. Něco jsem z ní vymáčknu, ale přesto nám všechno nevrátila. Provar 40.000,- KIP, ale čert je vem. Takové krásné ubytování, jaké máme teď, to stojí za všechny prachy... Večeříme v jednom z barů. Bary jsou si velmi podobné. Stolky jsou jen dvacet čísel vysoké, takže si musíte zout boty a nasoukat se pod ně. U stolu se spíše leží, než sedí. Je to nezvyk. U jídla koukáme spolu s obsluhou na telku. V Laosu je televize poměrně novou zábavou a proto nesmí obrazovka chybět v žádném baru, ani na žádném nádraží. Většina obyvatel se nemůže pohyblivých obrázků nabažít. Laosané sledují TV velice pozorně a s nadšením. Vděčně se smějí vtipným scénám a někdy odmění umělce potleskem...

Ve Van Viengu se rozmohla specifická zábava pro turisty. Vznikla náhodou. Nějaký opilec vymyslel legraci pro partu kamarádů, no a dnes je to řízený podnik, do kterého je zapojeno v podstatě celé město a okolí. Ta zábava se jmenuje River Tubing. Není to nic jiného, než jízda po vodě na nafouklé duši od traktoru. I když jsem měl od začátku podezření, že je to zábava pro malé děti nebo idioty, řekli jsme si se Štěpánem, že to zkusíme. Přece to nemůže být taková kravina, když se kolem kanceláře River Tubingu hemží tolik nadšených lidí. Kdysi jsme s kamarádem Hozykem a jeho bráchou nafoukli gumu a řádili u rybníku. Nacpaní do gumy jsme se z kopce kouleli do vody a to byla taková přča, že jsme si smíchy chcandili do trenek.

15. 3. 2013

Hned druhý den ráno jsme si půjčili gumy a vodotěsný pytlík na drobnosti. Tuktukář nás odvezl kousek za město. Vysadil nás u břehu, hodil nám dvě nafouklé duše a zmizel. Byli jsme sami, oblečení jen do plavek a triček. Řeka byla sice nádherně čirá ale skoro bez proudu. Hloubka sotva po kolena. Do ticha se ozývalo pouze volání dravce kroužícího nad skalami.

„Ty vole, tak nevím, jak ten volej dáme bez pádel,“ přemýšlel jsem nahlas.

Na tuto otázku mi odpovědělo několik prvních minut „plavby“. Posadili jsme se do kruhů. Prdel ve vodě, zbytek těla vystaven nemilosrdným slunečním paprskům. Štěpán se mne držel za nohu a já se pokoušel gumy aspoň trochu rozpohybovat. Po půl hodině jsme měli odřeniny, spáleniny, žízeň a bolela nás záda. Doplácet se línou vodou zpět do města nám trvalo čtyři a půl hodiny. V palčivém vedru to bylo nepříjemné, nudné a otravné. Takže mé hodnocení slavného Tubingu zní: „Totální píčovina.“

školačky v Luang Prabang

Záznamy z deníku:

Malí kluci s potápěčskými brýlemi loví čudly nebo skáčou nahatí z bambusových lávek do mělké vody. Divím se, že si nezlámou haksny. Mosty z bambusových tyčí vypadají sice chatrně, ale jezdí po nich i motorky... Vylovili jsme z řeky rozpůlený lodní šroub. Urvat si o kameny vrtuli není v období sucha nic výjimečného... Majitelka hotelu je pohledná paní. Už dvakrát mi ukázala svoji nohu. Obnažila ji až po stehno a řekla, že prý má neznámé bolesti a potřebuje masáž. Inspirovalo mne to a tak jdeme s Ničkou do masážního salónu. Ležíme vedle sebe. Ničku hněte mladík na sucho, já si objednávám olejovou proceduru. Mladé děvče mě masíruje nejprve zezadu. Pak se otáčím a lehám si na záda. Náhle oba maséři přestávají pracovat.

„Co se stalo? Proč na mě tak čuměj?“ obracím se na Blanku.

„Nevím,“ povídá Nička, asi tě ta holka polila moc olejem.“

Kluk leze ke mně a hladí mi chlupy na prsou. Pak si něco vzrušeně povídá s mojí masérkou, která na mě kouká s otevřenou pusou, jako na zjevení. Pak i ona zvedá obě ruce, noří něžně prsty do mé srsti a šeptá: „Jste moc krásný! Jste moc krásný, pane.“

„Vidíš, Ničko? Vidíš ten úspěch? Tady ženský dovedou gorilí typ chlapa ocenit! A ty pořád říkáš, že sou ty moje chlupy děsný.“

Když Štěpoš večerel, pozoroval jsem špinavého kluka, co vybíral z odpadu u restaurace zbytky a hladově je pojídal... Dávám si prcka a jdu spát. (Laoská whisky je celkem dobrá. Nepáchne tolik, jako irská a je levná. Za láhev Lao Whisky dáte míň než za lahev piva.)

Van Vieng, okolí řeky Nam Song

16. 3. 2013

Koupili jsme si dvě velké bagety naplněné čerstvě upečeným kuřecím, zeleninou a vajíčky. Posilněni vydatným jídlem jsme si najali rikšu a vydali se k jedné z jeskyní, kterých je v okolních kopcích jak naseto. Jmenuje se Tham Poukham. Ke vchodu do jeskyně, maskovanému dobře hustou vegetací, jsme se drápali po příkré stezce. Lezli jsme opatrně, protože špatný krok by se vymstil parádním držkopádem. Prostor jeskyně je rozlehlý. Tham Poukham prý sloužila civilistům v době americko-vietnamské války, jako bezpečný úkryt.

Ani jsme nemuseli použít zapůjčené čelovky, neboť dvěma vchody dopadalo do jeskyně dostatek světla. Vejrali jsme do šera, není-li zde přišera, ale živého nikde nic. Jediný obyvatel jeskyně je zlatý Buddha uprostřed velké síně, odpočívající pod stříškou. Sluneční paprsky dosáhly až na Buddhu, který ač ležel v tmavé jeskyni, začal krásně zářit. Krásný okamžik. Osamoceni, v tichu kořeněném zpěvem ptáků, jsme vychutnávali genius loci. Pod jeskyní je malá laguna. Voda v ní má zvláště modrozelenou barvu. Říká se jí modrá laguna a každý den se k ní přijíždí vykoupat horda turistů. Bylo poměrně brzy a my měli štěstí, že jsme si jeskyni i modrou lagunu mohli užít bez vřískající společnosti. Já a Štěpán jsme se rychle svlékli a

skočili mezi hejno ryb do hluboké, čisté vody. Byla chladná a krásně nás osvěžila. Houpali jsme se na laně, skákali z větví, fotili vážky a motýly a relaxovali. A pak najednou přijela kolona aut, motorek a kol. Vyhrnula se armáda turistů a byl konec idylce. Zrovna jsem lezl z vody, když napochodovala japonská výprava. K líci zbraň! Skupina na mě namířila teleobjektivy zrcadlovek a spouště závěrek začaly cvakat. Nebylo úniku. Japonci mě obklíčili. Jeden mrňous se uklonil a žádal, zda se může se mnou vyfotit. „No, jo,“ řekl jsem a vzal ho pod křídlo. Zase střelba z Canonů. Pak přicupital druhý se stejnou prosbou. A pak další a další. Společné focení nebralo konce. Že by si mě spletli s nějakou hereckou veličinou? Nakonec se stydlivě přišourala mladá gejša. Objala můj hrudník a hlavu položila do mých ještě mokrých chlupů. „Aha,“ pochopil jsem, „zase ty chlupy!“

Nička se Štěpánem se smáli a já se raději rychle oblékl.

Nedávno jsem vedl s kamarády u piva debatu o ochlupení. Probírali jsme detaily určitých partií. Řešili, zda kožich ano, či ne. Na které části těla se nám drny líbí a kde je nám porost odporný. Zda je mužské ochlupení hezčí než ženské. A nakonec řeč skončila u evolučních teorií a otázek, proč vlastně chlupy některý člověk má a jiný ne. V rámci téhle diskuze jsme si ujasnili skutečnost, že většina Asiatů – chlapů nemá ani chlup a huňáčům závidí. Asiátky se pečlivě starají o svoji zahrádku. Plejí, hnojí a zalévají. Dokonce je teď v Japonsku velký hit nastřelování chlupů do vypelichaných bobrů. Asiaté milují chlupy a proto vždy, když jsem se odhalil, bylo pro ně moje zarostlé tělo neodolatelným lákadlem.

Záznamy z deníku:

Jedeme po polní cestě. Skrz oblaka vířícího prachu se dívám na zvláštní mohylovité hory. Potkáváme děti na kolech. Na krku pionýrský šátek, na zádech aktovku, v ruce deštník proti slunci a dešti. Potkáváme zemědělce se slamáky na hlavě. Potkáváme průvod krav. Projíždíme vesnicí. Hned u cesty ženy a dívky tkají z bavlny a hedvábí pestrébarevné látky. Zastavujeme a od jedné malé holky kupujeme za 40 tisíc kipů zaprášenou fialovou šálu... Jsme zpět ve Van Viengu a moříme se u školních úloh. Štěpán, jako obvykle, pracuje s největší nechtí a děsně mě rozčiluje... Oběd: curry nudle, rýže s kuřetem, cola, ovocné mixy. Celkem 60.000,- KIP... Děti z vesnic mlátí trávou o silnici. Někdy položí trsy trav tak šikovně do silnice, že jim je vymlátí kola projíždějících vozů. Z trávy zbavené semen potom dělají košťata... V Laosu roste bambus na každém kroku. V Indii jsem viděl bambusová lešení, bambusové ploty a chýše i bambusové nádoby a lžice. V Laosu jsou zase bambusové mosty, bambusové konstrukce zdí a střech. Viděl jsem z bambusu vyrobené okapy, různé násady, zemědělské nářadí, pasti na ptáky, šípy, hračky, suvenýry, například misku pro vonnou tyčinku. Štěpán si koupil nůž, který má praktické pouzdro vyrobeno také z bambusu. Na gril se pokládají kousky masa vklíněné do naštipnuté bambusové třísky. Bambus je pevný, tvrdý a zároveň pružný. Je vodě i ohni odolný a je krásný. Je to zkrátka úžasná rostlina s mnohostranným využitím, kterou mám velmi rád. Štěpa ho má taky rád. Na výpravě v Muang Sing si našel bambusovou hůl, kterou odmítá pustit z ruky... Dvorní hotelu se v botách nesmí, takže necháváme boty před domem a při každém obouvání musíme ve spouště pomíchaných bot složitě hledat ty svoje... Brácha naší paní domácí mi zase sebral žabky. Přijde k hromadě pantoflí, nazuje se do prvních, které uvidí, a jde pryč. Je to vůl. Několikrát denně něco stříká hadicí. Kytky, chodník, motorku i svého psa. Mokrého psa pak balí do ručníku a uspává ho v recepci na stole. Pes se nebrání, protože je to asi taky vůl...

17. 3. 2013

Štěpán vyspával. Vydal jsem se jen s Ničkou na krátký průzkum do kopců za řekou. Bylo krásné, slunečné ráno. Obuti jen do žabek šli jsme po bambusovém mostě přes třpytící se řeku, mezi domky až na pole a pak po vysušeném rýžovišti dál k zelené hoře. Podle cedule přitlučené na sloup za vesnicí by měla být někde pod horou jeskyně. Minuli jsme několik krav a starou babku v širokém slaměném klobouku, ohnutou nad

zapleveleným záhonem. Baba nás asi neviděla. Vyhrnula si sukni a začala kadit. Nakonec jsme v lesíku pod horou potkali nějakého dědu s mačetou a otepí bambusových tyčí. Jinak nebyla široko daleko ani noha. Do nehybného vzduchu vířeného jen křídly motýlů vyzpěvovali ptáci a cikády. Našli jsme mrňavou jeskyni zarostlou v křoví. U křovíčka stál malinký oltářek, na oltářku mistička na mističce pavouček. Krajina kolem byla moc pěkná, ale na samotné jeskyni nebylo zajímavého nic. Otočili jsme se tedy a šli zpět. Asi dvě stě metrů od jeskyně, kde se vzal, tu se vzal, seděl u cesty mladík, který chrastil zrezlou plechovkou a vyžadoval drahé vstupné. Dvacet tisíc kipů!

„To si děláš srandu, ne? Vstupné za co? Vždyť jsme nikde nebyli a nic jsme neviděli,“ řekl jsem česky, udělal na kluka uražený zamračený ksicht, vzal Ničku za křídlo a šel dál.

Začal protestovat, mával lístky, ukazoval na nějaký žlutý papír nalepený na prkně a mlel něco anglicky.

„Já ti hochu nerozumím, dej nám pokoj.“ Mávl jsem rukou a otočil se k němu zády.

Nička byla nesvá. „Zdeny to je blbý.“

„Neni to blbý, takový peníze za obyčejnou díru ve skále nedám. To snad ani nebyla jeskyně. Vybírat vstupný je zlodějina. Pojď pryč.“

Byli jsme uprostřed pole, když jsme zahlédli, jak se směrem k nám blíží ze vsi tři mladíci na mopedech.

„Aha. Mrkej, jak tady bezvadně funguje organizace. Dědek s bambusem musel zavolat toho biletáře. Byl u jeskyně ve chvílce. A teď si ten kluk určitě zavolal na pomoc komando výběrčích.“

„Nemá tamten u pasu mačetu? Zdeny, to bude průser, jdou po nás!“ strachovala se Nička.

„Asi jo.“ Bezpečně jsem si ukotvil foťák na záda a připravil se na bitku. „To vstupný prostě platit nebudu!“

Motorkáři dojeli až k nám a aniž by zpomalili, objeli nás a pokračovali směrem k jeskyni. Prach si sedl zpět na zem. Nička utřela pot, já povolil zařáté pěsti a odfrknul si: „Ti teda povím, Ničko, že sme si to ráno dneska krásně užili, vid’?“

V jednu hodinu jsme naskočili do malého tuk-tuku, který nás odvezl na van viengský autobusák. Balancoval jsem na jedné noze a neměl se čeho držet. Dál z Van Viengu nás vezl VIP autobus. Marne jsem si lámal hlavu, proč je označen, jako VIP. Snad Velmi Idiotské Posezení? Po několika kilometrech jsme byli z nepohodlných sedadel úplně zničení. Začal náš velký přesun na thajský ostrov Koh Tao, který nakonec trval 45 hodin. Vystřídali jsme 10 dopravních prostředků. Několik autobusů, různé tuk-tuky, taxi a dvě lodě. Byla to nejnáročnější část naší cesty.

Vientiane – naše přestupní stanice

Záznamy z deníku:

Přijíždíme do hlavního města Laosu, do Vientiane. Musíme se rychle dostat na další spoj. Asi dvacet kiláků napříč městem frčíme v přeplněném tuk-tuku. Najednou rána a vozítko se naklání na stranu. Vylézáme a zjišťujeme, že jedna guma nevydržela přetížení a vesele si rupla. Nastává panika. Stihneme autobus do Bangkoku? Dívám se na vyzáblého řidiče, který se bezradně motá kolem zničené pneumatiky a je mi jasné, že pokud to nechám na něj, tak to nemáme šanci stihnout. Borec někde konečně našel primitivní klíč a zkouší povolit matky na kole. Vší silou dupe na klíč a nic. Matky se ani nehnou. Chvilí to pobaveně sleduju, ale nakonec mi dochází trpělivost.

„Ty, vole, dej to sem,“ říkám šoférovi a беру mu vercajk z ruky. „Uhni,“ strkám ho jemně stranou. Pak nasazuju klíč a mocně zabírám. Skoro nadzvedávám celý tuk-tuk a matka povoluje. A po ní druhá, třetí, čtvrtá. „Můžeš to vyměnit,“ podávám tuktukáři zpátky klíč. Jenže co to? On stojí, nemění a na kolo se dál jen smutně dívá. Měnit nemůže, protože nemá rezervu. Štěpán si sedá na batoh, Nička začíná fotit mouchy na odpadcích a já rezignovaně píšu tuhle historku. Potom tuktukáři svitlo v mysli. Vyndává mobil a telefonuje. Zavolal kamaráda se zdravým tuk-tukem a pak zařídil, že na nás autobus směr Bangkok počká. Ještě, že tak. Díky spásná myšlenko.

reklama na tubing ve Van Viengu

guma v hajzlu

Za branami Vientiane nás čekal přechod do Thajska. Dostat se přes hranice byla dost komplikovaná akce. Nejprve jsme museli na celní a pasovou kontrolu. Zaplatili jsme 20.000,- kipů a na tričko nám přilepili barevnou samolepku. Pohltilo nás chaoticky se hemžící stádo částečně ocejchovaných cestujících. Někdo nalepovací papírek dostal a někdo ne. Navíc se různobarevné papírky lehce odlepovaly a padaly stádu pod kopyta. Kolem se ozývaly nervózní výkřiky cestujících: „Jakej poplatek? Já nemám prachy! Pomóc, nepučí mi někdo dvacet táců? Kam teď mám jít? Co mám dělat s tím papírkem? Lidi, o jakym papírku to pořád mluvíte? Vo tom malym, růžovym? Do prdele, já ho vyhodil.“

V autobuse s dřevěnou podlahou jsme přešli po mostě řeku Mekong, na thajské straně u pasovky vyřídili vstupní formality a nasedli do přistaveného VIP autobusu, určeného jen pro lidi se správným papírkem na šatech. Bylo přibližně osm hodin. Autobus udělal chcací pauzu u hajzlů, kde pisoáry hlídal mega pavouk a taky krátkou přestávku na večeri. Koupili jsme si za 20,- THB rýži a pak se pohodlně uvelebili k nočnímu cestování. Autobus byl poloprázdný, takže každý z nás se mohl rozvalit na tři sedačky. Řidič pustil do televize novou verzi Total Recall a po pěkné, nové silnici zamířil k Bangkoku. Než jsme usnuli, zahlédl jsem rozsáhlý požár, barvící tmu do krvava.

Bangkok a plovoucí trhy v Damnoen Saduaku

V půl pátý ráno nás ze spánku vytrhl řev tlusté Thajky: „Báángkóók!“ Venku byla tma, jako v řiti. Netekla mi krev, a když jsem si snažil srovnat čocky přilepené k sítnici, jednu luštěninu jsem upustil na zem a druhou přetrhl. Nička byla ve stavu nečekaně probuzené mumie a Štěpán spal dál s otevřenými očima.

„Co je? Kde to sme?“ ptala se Nička.

„Někde v Bangkoku. Asi.“ odpověděl jsem, „ztratil jsem čocky, takže vidím úplný hovno.“

Na řidiče autobusu jsem zamával jízdenkou a pokoušel se z něj vydolovat vysvětlení, proč nejedeme dál. Bohužel mi s klidem oznámil, že nás v Bangkoku čeká celodenní pauza a na další otázky mi prý odpoví dopravce sídlící na Khao San Road, zavřel autobus a odjel. Co si máme s takovou čekačkou počít? Bylo mi jasné, že bez pořádného kafe tohle nevymyslím.

Když se naše trojka vypořádala na chodník a shromáždila bagáž, pokusil jsem se zmobilizovat síly a uvést organismus do provozního stavu. Nejprve jsem co nejklidnějším hlasem rodině oznámil, že musíme na další transport počkat „pouhých třináct hodin“.

„Nechal jsem v autobuse mojí bambusovou hůl,“ skuhral Štěpánek, natahoval moldánky a nejráději by vzteky někoho nakopnul.

Ze tmy se k nám začali sunout taxikáři a jiní supové. Viděli v nás snadnou kořist. Na takových zmatených, ospalých a unavených tulácích, nečekaně vyvržených do bludiště bangkokských ulic, si s gustem smlsnou. Rozhodl jsem, že nejlepší bude dostat se ke kanceláři dopravce, u kterého jsme měli zaplacenou přepravu až na ostrov Koh Tao. Tam snad necháme bagáž a zjistíme podrobnosti k další cestě.

Tak, jo. Zeptal jsem se prvního supa: „Kde je ulice Khaosan?“

„Moc daleko, pane.“

„Jak daleko?“ zeptal jsem se jiného supa.

„Hrozně daleko. Ale my vás tam svezeme.“

„Za kolik?“ ptám se.

„Pět euro,“ na to sup.

„Si snad upad, ne? Pět euro? Za ty prachy bych objel město třikrát dokola.“

Zeptal jsem se dalšího chlápka: „Za kolik na Khaosan?“

„Pět euro, pane, jak vám říkal muj kamarád. Pět euro. Je to opravdu moc daleko.“

Nedalo se nic dělat. Nemělo cenu dál s těmi dravci smlouvat. Nasedli jsme do tuk-tuku. Zavelel jsem, že nejdřív musíme zajet k bankomatu, protože nemám prachy. Tuktukář nastartoval, ujel sto metrů, zatočil vlevo a zastavil u bankomatu. Vybral jsem, dal mu bůra a pohodlně si sedl, připraven k další jízdě. Tuktukář znovu nastartoval, ujel padesát metrů a zastavil a suše pronesl: „Tak jste tady. Před vámi Khaosan Road.“ Celkem ten darebák ujel sto padesát metrů. Vlastně jen objel jeden barák. Už jsem se nadechoval, že mu vyřvu duši z těla, nebo vyrazím zuby, ale pak jsem si to rozmyslel a zařadil celou příhodu do seznamu mých veselých příhod.

Věhlasná ulice Khao San nikdy nespí. Přestože bylo před pátou a nad městem stále ještě svítil měsíc a roj hvězd, z baru a restaurací stále hlučela muzika. Ulicí se motali opilci a hašišáci. Pár prodavačů vyrábělo špizy a ohřívalo rýži a nějaký kytarista mlátil do strun.

Záznamy z deníku:

Sedli jsme si do první restaurace a objednali pití. Nička se Štěpánem se vrátili z hajzlů a dohadují se o tom, kde je víc humusu. Na dámských je to prý hrůza, ale Štěpoš to trumfuje. Tvrdí, že na pánských bylo chcanek po kotníky a na důkaz ukazuje mokré nohavice... Musíme počkat až do devíti, než v cestovce otevřou... Štěpán si odložil hlavu na umakartový stůl a usnul. U vedlejší hospody se strhla rvačka. Řev. Lítají láhve. Tříští se sklo a někdo začal házet židle... Celkem rychle se objevila policejní hlídka a situaci razantně vyřešila. Nejspíš s tím mají bohaté zkušenosti... Svítá. Na ulici se začalo zametat. Všude to tu smrdí močí. Po drátech elektrického vedení přiběhly veverka a hledají si snídani v kupačkách odpadků a blitek. Město vstává a pařba na Khao San končí. I Štěpík se probouzí. Je akorát čas jít k cestovce a rozhýbat oteklé nohy... V kanceláři přepravce si necháváme batohy. Máme spoustu času, takže jsme se rozhodli jet na vodní trhy, do vesnice Damnoen Saduak, ležící sto kilometrů západně od Bangkoku. Je půl desáté. Najmuli jsme taxikáře, který se chlubil nějakou oškubanou legitimací a hrdě prohlásil, že takovou štreku hravě zvládne. Najíždíme na několikaproudou silnici vedoucí z města, která je totálně zacpaná. Pochybují, že v čase, který máme, se nám podaří ujet dvě stě kiláků a ještě si prohlédnout vodní trh. Po

chvíli moje pochybnosti mizí. Náš taxikář nekecal. Je to fakticky nejužasnější řidič z Bangkoku. Bravurně prosakuje neprodyšnými křížovatkami, míjí patníky, zdi a jiná vozidla o milimetry, virtuózně si klestí cestu kolonami aut s takovou elegancí, že se taxík jen příjemně kolébá a my v měkhoučkých sedačkách spokojeně usínáme...

Je zajímavé, jak každý člověk vnímá prožitky, které přináší cestování, po svém. Například někdo se kouká po ženských a přemýšlí, jak asi vypadají bez šatů. Někdo jiný se podívá na ženskou a přemýšlí o tom, zda sociální program země zaručuje ženám dostatečná práva a svobody. Někdo jiný si prohlédne ženu ověšenou dětmi a taškami a uvědomí si, že je to na celém světě v podstatě na jedno brdo. Když jsem přečetl Štěpánovi a Blance záznam z deníku o ulici Khao San a cestě na vodní trhy, zahrnuli mne připomínkami, že takhle to vůbec nebylo, a na to, že si vůbec nepamatuji, a hned mne nutili dopsat ty úplně nejdůležitější zážitky. Štěpán vykřikoval, ať napíšu o tom záchodě, kde se brodil chcankama (což jsem udělal) a Nička trvala na tom, že musím dopsat tu historku, jak jsem se u benzínky odběhl vykadit a byl jsem tam takovou dobu, že taxikář chtěl jet dál beze mě. No jen se zkuste rychle vyvenčit na tureckém záchodě. Musíte se nejprve svléknout do naha, abyste mohli pořádně roztáhnout nohy. Všechno oblečení si musíte namotat na hlavu, protože věšáky na toaletách nejsou a pokládat cokoliv na zem je šílenost. Pak musíte pečlivě nasměrovat zadek nad miniaturní otvor v zemi a tak dále, a tak dále.

Krajina kolem Bangkoku je zbrzděna pavučinou vodních kanálů vybudovaných zejména pro zavlažování a odvodňování krajiny. V minulosti byly kanály také důležitou součástí komunikační sítě. Než se vláčet s volem po kolena v bahně, bylo příjemnější naložit mrkev do lodě a do vedlejší vesnice dopádlavat. Po vodě se jelo k sousedům na panáka, na pole i na trh, za doktorem i do města za děvčaty. Ještě před sto lety se valná část dopravy v Bangkoku a okolí provozovala na kanálech. Až koncem dvacátého století technický pokrok tento speciální druh vodní dopravy převálcoval. Vybudovaly se pevné cesty a široké silnice, a plavidla byla nahrazena kolovými prostředky.

Mnoho kanálů zarostlo travou a bylo zasypáno odpadem, ale přesto i dnes se ještě najdou místa, kde vodní cesty stále fungují. Jedním z takových míst je i vesnice Damnoen Saduak, kde břehy kanálů lemují domy na kůlech a banánová pole. Tam denně z okolí připlouvají na štíhlých bárkách trhovci se svojí úrodou. Na hlavách s širokým kloboukem, odpichují dlouhým bidlem své pojízdné krámky a plaví se zručně od zákazníka k zákazníkovi. Do idylického Damnoen Saduaku kromě prodavačů přijíždí také turisté, podívat se na plovoucí trh, nahlédnout do příbytků thajských rodin, žijících v domech nad vodou a utratit peníze za suvenýry. Bohužel turistika původní tvář trhů značně zdeformovala. Velmi rychle Thajci zjistili, že se mnohem víc vyplatí místo zeleniny, ovoce, vajec a rýže prodávat suvenýry, kokakolu a cigára. Už to není „autentický“ plovoucí trh nýbrž divadlo. Když jsem přimhouřil oko nad bufety stojícími na břehu, kde seděly na plastových židlích početné výpravy turistů a krmily se hranolkama, připadal mi floating market, jako skanzen, kde najatí herci v lidových kostýmech hrají turistům představení o tom, jak to kdysi mohlo pěkně vypadat. Ta maškaráda mě srala, ale že by se mi náš výlet do vesnice nelíbil, říct nemůžu. Přestože autentičnost trhu má trhliny, tak obydlí mezi vodními cestami a život místních rodin plynoucí stejně klidně, jako líné vody v kanálech, má své jedinečné kouzlo.

vodní kanály v Damnoen Saduaku

Záznamy z deníku:

Za 2.500,- thajských peněz si najímáme loďku s motorem a vyjždíme do spleti kanálů. Přímo z lodi se přehrabujeme ve zboží obchodů, které své pulty mají postaveny těsně nad hladinou. Připlouvají prodavači na člunech a bokem přirážejí k naší lodi, aby nabídli své produkty. Klobouky, koření, šátky. Mnoho žen má na loďce dokonce zařízen miniaturní bufet. Na ohni mezi stehny vaří polévku, na pánvi smaží nudle nebo grilují maso. Se svojí nezvyklou vývařovnou proplouvají tržištěm sem a tam... Štěpán si koupil klobouk... Pár dětí skáče z verandy do vody. Ptám se chlápka, který nás vozí člunem, jestli není koupání ve vodách kanálů nebezpečné. Nežijí v tichých, zarostlých místech vodních cest třeba hadi? Říká, že hadi ne. Přemyslím, co tedy vlastně může ve špinavé vodě být, když se vedle našeho člunu zjevuje na hladině dvoumetrový ještěr. Míříme s úžasem na to krásné zvíře prstem...

„Jo, varan, těch tady máme dost. Sou sice chráněný,“ pronesl lodivod, mlasknul a s výrazem spiklence zašeptal, „ale my je stejně lovíme. Maj výborný maso.“ O kus dál se na břehu mezi haldou rozmlácených oltářů vyhříval další kus. Varan skvrnitý (*Varanus salvator*) patří mezi velké, ale v Thajsku běžné druhy plazů. Vylezl jsem na břeh, pomalu se k varanovi připlížil a ulovil ho objektivem mého canonu.

Odpoledne nás taxikář vyklopil na rozžhavené Khaosan Road. Mohlo být tak 40°C, možná i víc. Zaplatil jsem mu domluvenou cenu 1.200,- THB, přestože na taxamtru byla po návratu částka 1.500,- THB. Byl to férový taxikář.

Švábi a krysy zalezli do kanálů. Z ulice zmizel zápach i opilci a místo se proměnilo v docela hezkou zónu plnou restaurací, stánkařů se suvenýry, cestovních kancelářů, hotelů a turistů. Štěpoš si koupil na špejli upečeného černého škorpióna a vtipkoval, že ho sní.

Navštívili jsme chrám na konci ulice, kde nám kamenná dlažba příjemně chladila bosé nohy. Kolem oltářů vyholené mnišky v bílých hábitech zametaly listí a my ve stínu Buddhy čekali na odjezd autobusu.

Záznamy z deníku:

V 18,00 hodin valíme dál. Naše cesta na ostrov pokračuje.

19. 3. 2013

Přístav Chumponk. Jsou tři hodiny ráno. Sedíme u mola, v čekárně lodní společnosti. Štěpán smotaný na stole zase usnul. Já s Ničkou sedíme u něj a odháníme komáry. Moře potichu olizuje břeh a čas se vleče, jako šnek... Moře začalo najednou zářit! Budím Štěpánka, protože to musí vidět. Dravá ryba se žene za hejnem ryb a běžná rybí honička se mění v překrásnou lasershow...

Z nudy jsme začali házet do vody kamení a nestačili jsme žasnout. Mořské řasy rodu *Noctiluca scintillans*, obdařené schopností bioluminiscence, nám připravili nezapomenutelný zážitek. Tyhle mrňavé jednobuněčné organismy, když jsou vyrušeny, dokážou zelenomodře rozsvítit celý oceán!

V sedm jsme vypluli plně obsazenou expresní lodí z Chumponku na Koh Tao. Byli jsme unavení, jako otroci a mně se navíc nohy změnilly v konve. Loď se rychle hnala Thajským zálivem a nechávala za sebou zpěněnou brázdu. Občas se nad hladinu vznesly zelené létající ryby, aby si provětraly křídloploutve.

Koh Tao – Želví ostrov

Vydolovali jsme si bagáž z hromady zavazadel a po dřevěném molu vstoupili na malý kus země připomínající želví krunyř. Ostrov Koh Tao je poměrně nekomerčním útočištěm komunity potápěčů a pak lidí, kteří netouží po plážích vystlaných spečenými pracháči, chrápajícími na hotelových lehátkách. Místních obyvatel je nemnoho. Většina z nich čeká v přístavu na pravidelně připlouvající lodě, přivážející nové dávky turistů, zdroj jejich příjmu. Vybral jsem prachy z bankomatu a pak jsme si, v zástupu ostrovanů postávajících vedle kamenné želvy zdobící pláž u přístavu, našli majitele džípu. Potřebovali jsme dojet až na východní pobřeží do zátoky Hin Wong a tam to jinak než teréňákem s pořádnými gumami nejde. Dostat se na příkré, skalnaté svahy téhle zátoky není žádná prdel. Potápěči a partičky toužící po nočních pařbách zůstávají většinou na přístupnějším, západním pobřeží. Tam je soustředěna i převážná část ubytovací kapacity, tam jsou obchody, bary a restaurace. Na východní straně ostrova je možností se ubytovat jen málo. My měli namířeno do resortu Wiew Rock. Vylezli jsme na otevřenou korbu a doufali, že tam nějaký nocleh najdeme. Vždyť jsme už dvě noci pořádně nezamhouřili oka. Řidič šlápl do plynu a vyrazil úzkou silnicí do kurevsky prudkého kopce. Blanka se Štěpánem křečovitě drželi plech džípu, já držel křečovitě bágly a všichni svorně jsme křečovitě svírali zadky. Přes palmami zarostlý kopec, jehož vrchol byl 379 metrů nad mořem, to byla taková jízda, že horská dráha v lunaparku je proti tomu zábava pro miminka. Když to řidič náhle zasekl, protože na silnici ležela větev, málem mě to katapultovalo mezi kokosy.

Záznamy z deníku:

Perfektní! Resort Wiew Rock je skoro prázdný. Nad azurovým zálivem je mezi balvany schovaných několik prostorných chatk s komfortní výbavou. Největší devizou resortu je ale dokonalé ticho. Rajská oáza klidu a pokoje. Pronajali jsme si chajdu s pěknou koupelnou a velikánskou terasou. Stojí sice tisíc thajských na noc, ale kašlu na to, protože z terasy máme miliónový výhled na moře... Na břehu je malá restaurace. Půjčuji si se Štěpošem šnorchlovací výbavu a mizíme pod vodou. Během chvíle je nám jasné, proč na Koh Tao míří takové zástupy potápěčů. V průzračné vodě naší laguny se nám otevřela brána do kouzelného podmořského světa a my nadšením troubíme do šnorchlů.

„To není moře. To je akvárium!“ voláme nadšeně. Plaveme mezi barevnými korálovými útesy, sbíráme mušle a honíme se s hejny všelijakých rybek. Z červených květů sasanek na nás mrkají mořské panny a

Nemo. Náramně nás to baví, a snadno zapomínáme na skutečnost, že sousední zátoka se nejmenuje nadarmo žraločí... Na terase Štěpán píše úkoly a v žaludku mu šplouchá slaná voda, které vychlastal kýbl. Já zírám do okolí...

Podle zaručených informací na plážích ostrova hnízdí želvy. V lesích na ostrově žijí opice, ptáci a hmyz. Určitě se v porostech najde nějaký ten had. Na podmořskou faunu už jsem se vynadával dost, ale rád bych vyfotil i nějaké ty suchozemské endemity. Zatím jsem viděl jen kočky a psy domácí. Napadlo mne, že by to chtělo průzkum okolí.

Šramot pod terasou mne vytrhl z úvah. I Nička se Štěpánem se podívali tím směrem. Pod námi se v hromadě odpadků hrabal nejméně dvoumetrový vypasený varan skvrnitý, mnohem větší, než ti z kanálů Damnoen Saduaku.

„Ty, vole! Varan! A takovej kusanec!“

Správně namotivován, neváhal jsem, vzal zrcadlovku a vyrazil do lesa nad resortem. Jenže v husté spleti palem a křovisek bylo dusno k zalknutí a za chvíli ze mě lilo. Chvilku jsem koukal na veverka, pak na cikádu a nakonec jsem si řekl, že toho pro dnešek bylo fakt už dost.

Záznamy z deníku:

„No, dobře, když mám dneska ty narozeniny...“ řekla Nička, nasadila si potápěčské brýle, sestoupila po pás do vody, ohnula se a podívala pod hladinu. Ano, skutečně. Ovládla svojí fobii a ponořila obličej. Síce přitom svírala oběma rukama pevně zábradlí u schůdků, ale dokázala to. Blahopřejeme. V restauraci pořádáme oslavu. Nička dostává dárky. Slona, náramky, dary moře, které vylovil Štěpán, a navíc ještě 1.000,- THB, aby si mohla koupit potápěčské ploutve...

20. 3. 2013

Cikády řvou, jako svině. Vstal jsem a zabil jednou ranou pět nacucanejších komárů, kterým se podařilo dostat pod moskytiéru. Ne nacucaných, ale jak říkám, nacucaných... Snědli jsme míchaná vejíčka... Štěpán a já skáčíme do vody a brejlíme na ryby... U břehu se objevil starší Japonec, jediný další návštěvník resortu, vyndal toust, hodil ho do vody a z nevinných rybiček kolem nás se stala horda krvelačných bestíí. Prcháme na břeh a piraně nás hryžou do prdelí...

21. 3. 2013

Zajeli jsme do města na malý nákup, vybrat prachy, podívat se na internet, zjistit údaje o odjezdu a vypátrat jiné ubytování. Přesun na jinou část ostrova je moje iniciativa. Jestli se nehneme někam dál, tak se unudím k smrti. Na cestě jsme potkali stopaře. Byl to krásný varan. Mával na nás ocasem, ale šofér byl necita. Šlápl na plyn a málem ho rozválcoval... Půjčujeme si kánoi. Pádluju se Štěpošem napříč lagunou ke skalám, kde si v mělčinách mezi balvany užíváme podmořského světa...

přístav na ostrově Koh Tao

Když si nasazuji ploutve a rovnám masku, častokrát si vzpomenu na jednu z mých zvláštních příhod, která se stala na kurzu potápění, do kterého jsem se před lety přihlásil. Praktická výuka ponorů probíhala na plavečáku v Suchdole. Nebyla to první lekce, takže skupinu účastníků kurzu jsem už celkem dobře znal. Před výukou jsem si jednomu klukovi ve sprše stěžoval na hlavu plnou starostí: „Člověče, já sem dneska nějak mimo. V práci to stojí za hovno, v peněžence mám díru, na nic nemám čas a k tomu sem chyt náskou rýmu nebo co. Bude se mi blbě vyrovnávat tlak.“

„Ser na to a pod' už,“ říká on, „dneska plavem ve dvojicích na jeden přístroj. To bude super. Dělej, všichni sou už v bazénu.“

Rychle jsem popadl igelitku s ručníkem, a šel za ním. Ostatní už se hrabali u lahví a zkoušeli si vesty. Nejkrásnější holka z kurzu připlavala ke břehu, začala na mě mávat a volala: „Zděnku, Zděnku, tady! Ahójí!“ Otočil jsem se po hlase. Už vůbec nevím, jak se jmenovala, ale pamatuju si, že měla nádherný úsměv. „Ahoj,“ odpověděl jsem na pozdrav a šel zvolna k ní.

Pořád ještě s tím nádherným úsměvem řekla: „Zděnku, budem spolu ve dvoj...ci?“ Ale to poslední slovo ze sebe vysoukala podivně. Přestala se mi koukat do očí a úsměv jí zamrzl. Co je? Že bych šlápnul do hovna? Ta holka mi se zaraženým výrazem ve tváři namířila svůj pohled přesně mezi nohy. Došel jsem až těsně k ní. Co tak děsně zajímavého může ta kráska vidět mezi mýma nohama? A pak mi to došlo. Byl jsem prostě fakt, moc mentálně unavený. Hodil jsem igelitku na zem: „Jo, jasně, že spolu budem ve dvojci,“ pronesl jsem, jak nejkldněji to šlo. Provedl jsem ležerní otočku a mazal zpátky do sprchy. Já idiot si v tom spěchu totiž zapomněl nasadit plavky a k bazénu šel úplně nahatý!

22. 3. 2013

Záznamy z deníku:

Ráno opouštíme zátoku Hin Wong a taxikem 4x4 se přesunujeme do zálivu Tanote. Je také na východním pobřeží, ale jižněji. V zátocce Tanote, do které vede jen krkolomná cesta, je pláž s bílým pískem, několik bungalovů a barů. Sehnali jsme ubytování přímo na pláži. Takovou chatrč pro Robinsony. Pryčna s moskytiérou, střecha z palem, stěny a podlaha z dřevných prken. Na verandě houpací sítě, zrzavý pes a pod verandou zapáchající mršina veverky. Trochu divoké, ale romantické...

Z naší boudy se ozvalo hlasité: „I POÚNG!“ Povědomý zvuk, který mne vylekal v Pak Bengu.

„Už zase! Co je to, sakra?“ Vystartoval jsem za zvukem na náš hajzl značky exkluzive humusáře. Otevřel jsem vrátka a na zdi uviděl nafouklého gekona obrovského (Gekko gekko), měřícího nejméně dvacet čísel. Vyplašil jsem ho a on rychle zmizel. Žádný jiný tvor nebyl v dohledu a já si začínal být téměř jistý. „Aha, ty děsivé zvuky musí vydávat tihle gekoni.“

Snad ve všech obydlích v Thajsku, bambusovými chýšemi počínaje a konče pětihvězdičkovými hotely, najdete užitečné společníky, masožravé gekony. Gekoni jsou druhově početnou skupinou ještěřů. Po celém světě jich žije téměř 1500 různých druhů. S Gekony jsem se setkal už v Mexiku, Indii, Řecku i ve Španělsku. Viděl jsem, jak loví i jak dovedou měnit barvu kůže, ale nevěděl jsem, že ty potvůrky mají jedinečný hlasový projev. Při komunikaci s jedinci svého druhu jemně švitoří, ale dovedou i pěkně hlasitě štěkat, tak jako právě gekon obrovský.

Pověřiví Thajci o malých gekonech říkají, že tomu člověku, na kterého spadnou ze stěny nebo stropu, přinášejí štěstí. Také říkají, že ještě větší štěstí přináší polapený gekon s rozdvojeným ocasem. Takového dvojocasého gekona si nechávají, jako talisman nebo ho usmaží a nechají sníst svým dětem. Dítě, které sní víceocasého gekona bude silné, zdravé a ochráněno před zlými duchy. O štěkajícím gekonu velkém zase tvrdí, že dotkne-li se přísavkami lidské kůže, přísaje se tak, že ho už nejde odlepit, anebo taky, že kolikrát ho uslyšíš, tolik let se dožiješ. Když se gekon ozve méně než třikrát, tak je zaděláno na průser. Vlastně nic nového, my to známe s kukačkou.

23. až 25. 3. 2013

Záznamy z deníku:

Visím v síti na verandě. Svítá. Moře je klidné a jenom příjemně šumí... Moc lidí v naší zátocce není. Několik Němek odhalujících kozy, dokonce dva Češi, pán s paní v důchodovém věku a pak taky parta Pražáků! Je to rodina s dvěma dětmi bydlící hned vedle. Včera jsme se seznámili a večer společně vypili nějaký rum. Jmenují se Rakovi. Táta Standa Stenly, máma Darina Darča, kluk je Tadeáš Táda a holčička La La, Lu Lu, Li Li nebo tak nějak. Štěpán s dětmi zíral na film v ajpedu a my si vyprávěli o cestách a počítali kolem létající netopýry...

Stál jsem vedle Standy Raka a díval se na pár šilenců, kteří z vysokého balvanu skákali salta do moře.

„Dáme to?“ ptal se Stenly.

„Já do toho nejdu, Stando. Je to vejška, jako prase. To nedám ani náhodou,“ odpověděl jsem.

Dobře si pamatuji na chvíle, kdy jsem potkal lidi s tou správnou, mírně šílenou, krevní skupinou. Kdy se rodila má nejlepší kamarádství a vznikala má dobrá a pevná přátelství. Tak třeba mého milovaného Hozyho, jehož morální vlastnosti jsou mi stále vzorem, jsem potkal před mnoha lety na policejní akademii. Byli jsme oba účastníky výukového programu pro celní stráž a zrovna v učebně probíhala výuka podloudnictví. Pan lektor nám vysvětloval, jakým způsobem provádí drogová mafie své pašerácké kejkle, a jakým způsobem my ty nekalé praktiky odhalíme a zabráníme šíření drog. Výklad začínal být zdouhávavý a já se znuřeně rozhlížel po třídě. Jediný, kdo se nudil stejně, jako já, byl Hozy. Když si všiml, že na něj koukám, načmáral něco na papír a hodil mi to na lavici. Na jedné straně papírku byl nápis: „V případě požáru obrať ...“ Obrátil jsem papírek a četl dál: „Až v případě požáru, ty kokote!“

Už nevím, co jsem odpověděl, ale Hozy na moji odpověď reagoval tak, že z tašky vytáhl dvě víčka od limonády, na jejich vnitřní část cosi namaloval, nasadil si víčka do očí a upřeně se na mne podíval. Tím pohledem bylo řečeno vše podstatné a já věděl, že vzniká bezvadné kamarádství, které nám bude dobře klapat. Na každém tom víčku byla nakreslena dokonalá piča.

„Tak, pánové,“ pronesl náš lektor s výstražně zvednutým ukazováčkem a vytaženým obočím, „teď nechám kolovat vzorky drog. Prohlídněte si je a očuchejte. Jenom, pro Krista, nic nestrkejte do huby, nebo vám to utrhne srdce a já budu mít průser.“

Za čtvrt hodiny vzorky doputovaly třídou zpátky ke katedře. Když lektor dokončil jejich kontrolu, po páté se zeptal: „Chlapi, určitě už nikdo nic nemá? Nejsem si jistej,“ brumlal zamračeně, „ale připadá mi, že sem toho přines víc.“

Měl pravdu. Skutečně toho kolovalo víc. Hnědá koule hašiše, velikosti tenisáku, během výuky podloudnictví záhadně zmizela.

To byl adrenalin! Já a Standa jsme se po laně vydrápali na tu zatracenou skálu v moři. Když jsme dolezli k místu, odkud odvážně skákalo pár artistů do vody, zvedl se nám žaludek hrůzou. Příšerná výška! Skála byla rozpálená od slunce a kůže na chodidlech se nám začala škvařit. Museli jsme se rychle rozhodnout, protože dlouho stát na vařící skále nebylo možné. Doslova jsme se podělali strachy. Už to vypadalo, že to zabalíme, ale nakonec se to jaksi zvrtilo a mužská hrdost zvítězila. Zdola povykoval Štěpán a Tadeáš, ať už skáče, a v dálce měla Nička spuštěnou kameru. Vzdát to? No, to bychom si vyčítali do konce života. Sice jsme u toho řvali, jako zvířata, ale nakonec jsme skočili!

S rodinou Raků se stále přátelíme. Když vzpomínáme na ten skok, mám stejně jako Standa úsměv na tváři, ale po pravdě, podruhé bych neskočil. Nejsem přece magor, ne?

Bangkok – cesta na letiště

Záznamy z deníku:

Ochrana životního prostředí. Na lodích byly nápisy: „Nevozte na ostrov plastové láhve a plechovky!“ Na informačních cedulích byla upozornění: „Nelámejte korály, nesbírejte mušle, neodhazujte vajgly“ a tak dále. Ale přitom ostrované sami hulí a vajgly hází do křoví, prodávají suvenýry z mušlí, kolem domů hromadí plasty a pak je pálí nebezpečně blízko suchých porostů. V moři jsem viděl naházené pneumatiky... Večeřel jsem polévku Tom Yam. Byla výborná, jen jsem z toho koření mále uhořel... Vracíme se lodí na pevninu a autobusem do Bangkoku. Poslední večer a noc strávíme na provařené Khao San road... Pijeme pivo a koktejly. Kytaristé hrají šlágry a já musím uznat, že jsou dost dobří. Štěpán u krásného kytarového sóla únavou usíná přímo na hospodském stole, což dělá poslední dobou celkem často...

26. 3. 2013

Ubytování v hotelu bylo dobré a my se pohodlně dosyta vyspali. Jedeme taxíkem na letiště Suvarnabhumi... Musíme zastavit. Obklopil nás dav jakýchsi stávkujících lidí. Mají na hlavách bílé šátky a lidé vášnivě křičí do megafonu. K manifestaci se blíží poldové. Snad k odletu dojedeme včas...

Doslov

Nedávno jsem uvažoval nad lidmi, kteří nemají čas věnovat se svým dětem a rodinám a místo toho vydělávají a spoří peníze a hromadí a budují statky. Proč? Prý pro své děti. Aby se měli dobře. Aby se POTOM měli všichni dobře. Někdy potom...

Já na žádné potom nespolečám. Štěpán bleskovou rychlostí mění šatník i názory. Včera říkal, že si myslí, že náš vztah je kamarádský a ptal se, jestli je kamarádství mezi otcem a synem vůbec možné. Řekl jsem, že jo, v určitém směru to možné je. Krom toho, že vlastní mé geny, váže mě k němu rodičovská odpovědnost a jako svého potomka ho miluji víc, než cokoli na světě, ano, můžeme být i kamarádi. Na to Štěpán oznámil, že dostal blbou známku z matiky a zeptal se, jestli mu prozradím nějaké finty na balení holek.

Je šestého února roku 2015. Už jsou to dva roky, co jsem se vrátil z naší výpravy do laoských hor, z cesty za horskými kmeny střežícími si své tradice a doposud žijícími v souladu s přírodou. Ten měsíc strávený putováním neznámými krajinami, kdy jsme museli spát natěsnáni na jedné posteli, pít z jedné láhve a svorně dýchat vzduch nasycený vůní rozdrčeného koření. Ten čas na konci světa, kdy jsme se při svalu hvězd dívali na tanečnický kmen Akha. Čas odpočinku na nádvořích buddhistických chrámů nebo na terasách visících nad mystickou řekou Mekong. Ten čas kdy jsme my tři šli ruku v ruce stejným směrem za stejným cílem, ten nevyváží ani hora diamantů. Čas strávený s rodinou, k tomu na cestách i necestách za hranicemi nudných všedních dnů, to je ta nejlepší investice. Je to dokonalý způsob, jak obohatit rodinné vztahy a mít se dobře. Ne až někdy potom, nýbrž hned.

PS: Abych nezapomněl. Zrovna mám úplně vymetený účet a přemýšlím, z čeho uhradím nezaplacené pojistky. Přesto se netrápím a usmívám se, ba přímo se štěstím chechtám. Na ledničce totiž leží tři letenky. Porušil jsem slib a koupil je od zpropadených Turkish Airlines. Neva, kamarádi, hlavní je, že zase máme vzácné vstupenky do tajemné Indie. Cha, cha, chá!!!

